

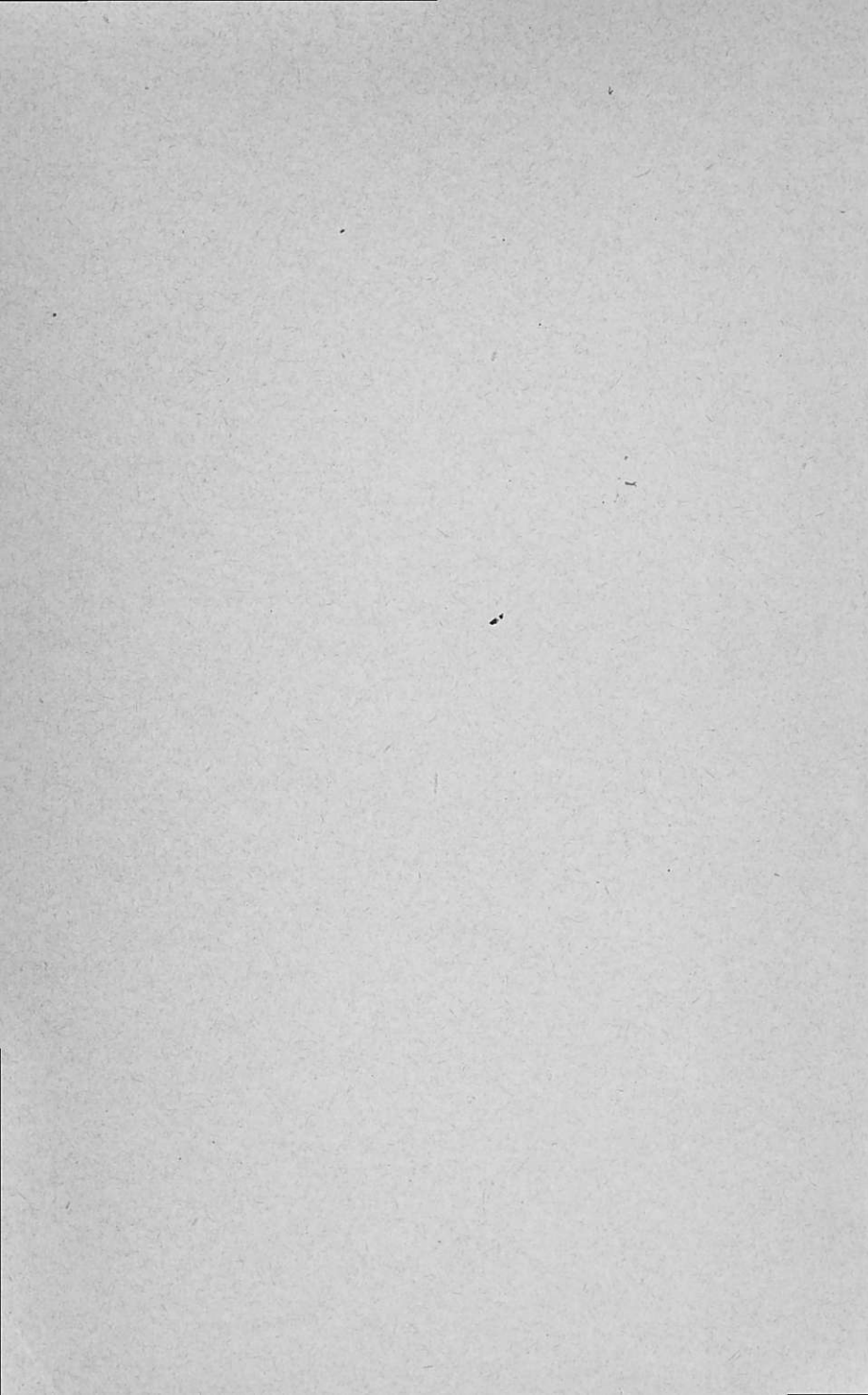

Kirj.

WAINÖ KATAJA

TOISEN OMA

KEVÄT-UNELMA

KIRJOTTANUT

VÄINÖ KATAJA

KUSTANTAJA
ARVI A. KARISTO, HÄMEENLINNA

TOISEN OMA

REVÄTUNNELMA

JULIUS

ÄÄRÖ KÄTÄLÄ

HÄMEENLINNA 1910,
O. Y. HÄMEENLINNAN UUSI KIRJAPAINO

1.

Kylän raitille, aina alapäähän kylää, näkyi Virkavaaran forstmestarin vaalean sininen huvilan muotoinen rakennus somien mäntyjensä keskeltä. Se oli korkean vaaran kupeelle rakennettu, männikkökummulle, jonka metsänpuoleisesta laidasta kallio jyrkkänä nousi, metsäiseen vaaran kylkeen yhtyen.

Talo oli etäällä kylän muista taloista, jotka olivat laaksoon, tienviereen ja lähelle jokitörmää rakennetut. Uudenaikaisen tyyhinsä ja miellyttävän paikkansa vuoksi veti se ohikulkijain huomion puoleensa.

Jo heti pitäjään muutettuaan oli nykyinen forstmestari, alkanut talon paikkaa katella. Näytti niinkuin aikoisikin elää täällä ikänsä, ettei enään muilta seuduilta virkaa haakaan. Ja silloin jo, kun kuultiin että

hän tuohon Kelovaaran laitaan aikoi talon rakentaa, alettiin paikkaa Virkavaaraksi nimittää.

Ja niin oli siihen rakentanutkin sievän ja soman talon — ikäänkuin ihmisten jaloista pois.

*

Oli varhainen keväätaamu. Ei ollut päivä vielä noussut ja kylmä yö oli seulonut kirkasta, hopeista huurretta puut valkoisiksi. Tielle kumotti Virkavaaran forstmestarin vaalean sininen rakennus kuin kukka huurteen peittämien puiden keskeltä. Sieltä kyllä näki tielle, mutta tieltä ei taloon näkynyt muuta kuin hiljainen sinervä päärakennus ja rivi punatuita ulkokuoneita aivan takakallion kupeessa ja kuin kiinni siihen kasvaneena. Mutta jos arvasi katsoa yli mäntyjen latvain, sattui silmään pitkä viiritanko, jonka latvassa leijaili teeren kuva.

Jo liikkui joku päähuoneessa, jonka akkunat antoivat etelälle ja josta oli suuremoinen näköala leveälle joen uomalle ja kahden puolen kohoaville kukkuloille.

— Akkunaverhot työnnettiin syrjään. Forstmestari nousi jo vuoteeltaan.

Hänen olikin, Martti Laguksen, tapana nousta varhain vuoteeltaan. Talvi-aamui-
nakin, kun taloissa noustiin karjaa ruok-
kimaan, näkyivät jo tulet Virkavaaran forst-
mestarin huoneesta.

Mutta tänä aamuna oli Martti forstmes-
tari tavallista varhaisempi. Sillä hänellä
oli, lähimmän naapurinsa, Kivi-Ollin kanssa
ollut aikomus lähteä karhun jahdille. Illalla
olivat asiasta lopullisesti päättäneet.

Yö oli ollut kylmätkö ja arvattavasti
oli lumenpinta kovettunut suksen kanta-
vaksi hangeksi.

Martti silmäili alas kylälle ja joen val-
kopintaiselle uomalle, joka ulottui silmän
kantamiin. Vaarojen kupeilta hohtivat val-
koisen huurteen peittämät puut ja pohotti-
vat kalpit kalliot. Ei minkäänlaista liikettä
näkynyt tiellä, ei hiihtäjää vielä joen jäällä
eikä kylällä vielä savuja noussut.

Martti silmäili idän puolelle, josta ei
näkynyt muuta kuin korkea, kallioinen
vaaran ylki ja korkeampaa taajaa kuu-

sikkoa. Ei näkynyt vielä aamun viuhkoa taivaan rannalla, vaikka taivaan kansi jo oli vaalennut ja ennusti päivän tuloa. Hän silmäsi samalla lämpömittariin ja näki että se osoitti vaan yhden asteen kylmää.

Ei ollutkaan ollut tarpeeksi kylmä yö. Hangen pinta ei ollut kovettunut kyllin kestäväksi varsinkaan kun edellisen päivän suvi ei ollut ollut oikein tuntuva.

Ennen auringon nousua oli ollut Kivi-Ollin määrä tulla forstmestariin ilmoittamaan oliko mahdollista lähteä karhua kiertämään. Mutta eipä häntä kuulunut.

Martti pyyhkäsi unen pois silmistään ja alkoi pukeutua.

Olli oli ehkä vakoilemassa metsässä kuinka hanki kantoi, — mietiskeli hän. — Kyllä ukko siksi toimelias on — ja siksi innokas metsästäjä. Ja niin olivat edellisenä iltana tuumanneet. — Moneskohan karhu jo linee tämä, jota Ollin kanssa aikoiivat ahdistella, — jatkoi Martti mietteitään.

Niin. Olipa hänellä tarkat tiedot siitä, sillä jokaisen karhujahdin oli hän kirjoittanut päiväkirjaansa. Olihan niitä jo!

Ja nämä kymmenen vuotta olivat kulu-
neet täällä Pohjolassa kuin unen-näkö.
Elämä oli tuntunut keveältä täällä, aika ku-
lunut siivin lentävin ja kuluisi kai näin
vastakin . . . kuluisi kohden kuolemaa . . .
tällälaililla, hiljaisesti, tyynesti ijankaikkiseen
lepoon . . .

Oli omituista, että näin kevään tullen
Martin vieläkin tapasi surumielisyys, joka
oli häneen nuorena leimansa lyönyt ja teh-
nyt hänestä vakavan, harvoin hymyilevän
miehen. Näin keväisin hänet kuitenkin
aina tapasi surumieli, ikävä ja onnen kai-
puu, jotka hänen sieluunsa olivat kasvat-
taneet kuin toisen maailman, joka ei ollut
missään yhteydessä tämän maailman kanssa
eikä sen elämän, jota hän eli . . . Hän sal-
likin noiden rakkaiden unelmain tulla, an-
toi muistonsa ja tunteensa vaeltaa kultai-
seen nuoruuden aikaan ja haaveksia vie-
läkin olleista onnen hetkistä . . .

Martti peseytyi. Ja vaikka hänellä ei
ollut tapana hiuksiaan harjatessa kuvasti-
meen katsella, sattui hän nyt sen teke-
mään.

Hän oli kookas keski-ikä mies, kauniine miehekkäine kasvoineen, joiden totisuutta isosti lisäsi musta poskiparta ja vanhat viikset. Hänen suuret, siniset silmänsä olivat aina surumieliset ja ainoastaan silloin kun hän hymähti, välähti niiden ilmeessä terveen elämän lujaa voimaa. Koko vartalo oli voimaa ja elämää ja komea, kaareva rinta kohosi rennosti kuin ruuti-naalla.

Mutta nyt, kuvastimeen katsottuaan näki hän silmäin ympärille ilmestyneen ryppyjä, jotka eivät kyllä rumentaneet vaan antoivat hänen kasvoilleen entistä vakavamman leiman. Hän hymähti. Pian alkaisi ilmestyä harmaita hiuksia . . . ehkä jo olikin ohimoilla ja korvain juuressa . . .

Ja niin se sitten kuluisi elämä ja tulisi kuolema . . .

Ja kuinka lieneekään joutui Martti taas miettimään kulunutta elämäänsä. Sillä se oli ollut elämää, tämä nykyinen ei ollut kuin sitä, jonka itse suunnitteli tänne Pohjolaan muuttaessansa . . . Oli tehnyt tilin entiselle, nuoruuden unelmalle ja alkanut

ikäänkuin alusta. Oli kaikki seikat ottanut huomioon ja lopputuloksena oli: elän yksin.

Ja kun oli kuivannut kasvonsa ja parhansa sukinut istahti hän keinutuoliin, pani tupakaksi ja unehtui mietteisiinsä. Unehtui niin, ettei muistanut aijottua retkeä, ei Kivi-Ollia eikä mesikämmettä . . .

Kummalliselta kai näytti hänen elämänsä. Olivat siitä kyläläiset sanoneet ja virkaveljet hyvin usein. Mutta kukaan ei tiennyt, että hänellä oli ollut unelma hänelläkin, ihana ja suloinen unelma, joka nuorena jo sydämeen upposi, mutta joka ei koskaan toteentunut. Saattoi moni aavistaa, ja hyvin usein oli sitä häneltä kysytty, mutta ei siitä koskaan selvää tehnyt eikä kenenkään kanssa puheille *sittä* antaantunut.

Kun tänne Pohjolaan muutti oli jo unelma aikoja sitten loppunut, tuli oli sammunut, mutta hehkuva hiillos jäänyt jällelle. Ja kun hän tänne pääsi tuntui hänestä kuin kotiaan olisi päässyt, siihen paikkaan, josta ei mihinkään ikävöinyt eikä mitään liikaa vaatinut . . .

Tänne oman talon rakensi korkealle mäelle, johon ei kuulu kylältä humu ja jossa rauhaisaa vanhan nuorenmiehen elämää loppu ikänsä saisi viettää . . .

Kymmenes kevät jo olikin kulumassa eikä ollut tänä aikana mitään tapahtunut, jota hän ei olisi ennen aavistanut tai joka olisi hänen rauhaansa häirinnyt. Olivathan nämä kymmenen vuotta olleet oikeastaan onnellisia vuosia, niin onnellisia kuin voitkin yksinäisen miehen elämässä . . . Nyt nämä seuraavat — ja kukapa tiesi jos kuolema piankin noutaisi — olisivat kai samanlaisia: hiljaisia, pimeitä talvisia päiviä, valoisan kesän herttaisia päiviä . . .

Mutta joka kevät muistuisivat mieleen onnen päivän ihanat hetket.

— Tule vaan sinä herttainen kevään vaalea hengetär. — Tule luokseni kevät-aamuin ja istu ja viivähdä hetkinen yksinäisen miehen pöydän päässä. Vaikka sinun viestisi tulevatkin haudan takaa, ovat ne rakkaita kuitenkin. Kerro tarinoita kuolleesta armaastani ja vie terveiseni mennessäsi. Minä varron täällä ja tulen sinne

sinun kanssasi jonakin keväisenä aamuna silloin kun päivä nousee . . . Sinä opastat tien satumailmaasi ja uuteen ihanampaan elämään . . . Sillä sen sinä tiedät että kalvava kaiho minua repii ja itkevä ikävä rasittaa ja kaipuu kalvaa aina sydänparakaani.

Niin hän itsekseen haaveksi eikä kukaan osannut aavistaa että tuon vanhan miehen mieli oli pehmeänä kuin vaha . . .

Usein hän tuollaisesta haaveesta heräsi siihen, että tapasi kyyneleitä silmissään . . .

Semmoisina hetkinä tunsii hän itsensä niin orvon yksinäiseksi ja suru, joka ennen lopulta kumpusi ilona, painui silloin syvemmälle ja kasvoi kiinni sielun pohjaan.

— Miks'et nai? olivat virkaveljet usein kehoittaneet.

— Minä olen tässä jo niin tottunut yksin elämään. —

Eivätkä he sen enempää tiedustelleet.

Mutta hänestä pitivät kaikki ja mielellään olisivat tahtoneet häntä seuraansa. Joskus kun hän oli osunut joukkoon saattoi hän olla iloinen ja leikkisä ja purevan

sukkela. Mutta enemmän rakasti hän olla yksinään ja yksin kiveleitä kulkea. Saattoi joskus olla metsillä omaksi huvikseen viikkomääriä tai kalastella erämaan järvillä Kivi-Ollin kanssa koko syyspuolen kesää.

Kaukana nuoruuden ajassa vaelsivat hänen ajatuksensa, ensimmäisenä ylioppilasvuotenaan. Ja ikäänkuin oikein tahtoen muistoistaan nauttia antoi hän jokaisen kuvan kauvan mielessään viipyä ennenkuin antoi toisen siirtyä sijalle . . .

Silloin heräsi hän äkkiä siitä että aurinko nousi ja valeli kultiaan toiselle puolelle jokea vaarojen huurteisia puita vasten. Hänen oma talonsa oli vielä varjossa, mutta koko lännen puoleinen maailma, suuri vuorinen erämaa, välkkyi siellä ja kimalteli aamun kullassa.

Hän nousi ylös ja kävi akkunasta luontoa katselemaan. Joen valkoinen pinta välkkyi ja kaukaa siinti suuren vaaran juurelta toisen pitäjän kirkko tapuleineen. Ja ihan taivaanrannalla, siellä, jossa vuorijono näytti kasvaneen siihen kiinni, vä-

rähteli kevään harsoa ja lämpöistä auerta. Kylän taloissakin jo heräiltiin ja savuja nousi suorana patsaana tyyneeseen kevät-ilmaan. Joku hiihtäjäkin näkyi laskettelevan alas rantatörmästä joen kimaltelevalle pinnalle.

Joka kevät-aamu oli hän tottunut retkeilemään. Milloin hiihteli hän suurten vaarain lakeen ja huimaavaa vauhtia laski takaisin, milloin valjasti poronsa ja ajoi aamuvarhaisin kyläläisten metsätietä kauaksi saloille. Ja sama halu hänet nytkin tapasi.

Olihan nyt oikeastaan ensimmäinen hankiaamu tänä kevännä. Hän alkoi valmistautua hiihtoretkele, aikoen hiihtää korkean Rattostunturin huipulle, josta näki kauvas Lappiin asti. Siellä oli hauska olla ja helppo hengittää! Siellä oli lohtua yksinäiselle miehelle, joka ei muualta iloa saanut kuin luonnosta!

Ja tulisella kiireellä alkoi hän köyttää paulakenkiä jalkoihinsa.

Samalla hän huomasi Kivi-Ollin pihalle tulevan, suksilla mäkikujasta viillättäen.

Hän kävi jo portaille vastaan ja ennenkuin Olli ehti hyvää huomenta sanoa kysäsi hän:

— Onko hanki kantavaa?

— Aukeilla kantaa, mutta metsillä ei . . . Ei tullutkaan niin kova kylmä kun luulimme . . . Ei ole nyt vielä kiveleöön lähteminen . . . Mutta onpa kevättä vielä . . . ja karhu kyllä meitä odottaa . . .

Ukko naurahti sitä sanoessaan. He olivatkin, hän ja Martti, onnistuneet aina karhun kaadannassa.

Olli iski sauvansa kiinni kinokseen ja kävi portaille.

Martin totisille kasvoille ilmestyi iloinen hymy ja toverillisesti tervehti hän vanhaa miestä. Heistä oli näinä kymmenenä vuotena tullut hyvät ystävät. Olli oli Martin ensimmäinen työmies taloa rakentaessa ja ainoa seuralainen metsästysmatkoilla. Oikeastaan olikin pyytöhenki nämä kaksi eri-ikäistä miestä yhdistänyt lujilla veljen siteillä.

Olli oli jo kuudenkymmenen mies, mutta luja ja sitkeä ja verrattoman tarkka ampumaan. Ikänsä metsiä kulkien oli hänen

vainunsa otusta ajaessa tarkka kuin eläimen eikä sitä kertaa pyytöön lähtenyt ettei saalista matkassaan tuonut. Hänen pieni mökkinsä oli Virkavaaran takana, sen toisella, idän puoleisella rinteellä. Sinne johti kesäisin Virkavaarasta polku, joka kujalta lähti, kierteli jyrkimmät kalliot ja nousi kahden suuren kuusen välistä alemmalle vaaran selälle, josta alkoi painua toiselle puolen ja mutkitellen johtaa Ollin pirtille. Talvisin taas yhdisti naapureita suksen ja pulkan ladut, jotka kulkivat matalampaa rinnettä kuin kesäpolku sekä ylös että alas. Ollin pirtille hiihteli Martti talvi-illoin tarinoimaan takkatulen ääreen. Ukko kertoi metsästysmatkoiltaan Norjasta ja Lapista ja väsymätön kuulija oli Martti. Semmoisina iltoina oli Ollilla hyvää tupakkaa poltella. Ja eukko kuunnellessaan keitteli Martin tuomista kahvista väkevää juomaa, jota miehet vähän väliä maistelivat.

Monta oli ollut heillä hauskaa metsästysmatkaa, kun kahden kiveä ja sydänmaita hiihtelivät ja Tapion viljaa hakivat.

Monta oli karhua kaadettu, ammuttu susia ja pari kertaa oli osuttu ahmankin pesälle. Syksysin metsälintuja säkittäin kuljettivat ja kesäisin kalastelivat suurissa järvissä tai metsäjokien jyrkissä koskissa.

Parhaalle paikalle Martti nytkin Ollin toimitti istumaan, hyvän piikkipäisen sikaa-rin antoi ja kysyi:

— Uskooko Olli tänä kevännä hyviä, kestäviä hankia tulevan?

— Epäilemättä. Minun merkkieni mukaan nyt pitäisi tulla suojailmoja . . . ja se se hyvä olisikin . . . ja sitten kun tuulen pohjoiseen kääntää, niin koko päivän kestää hanki . . . Semmoinen minun uskoni on . . .

— Olisipa se . . .

— Sitten sitä päästäisiin liikkeelle ja näytettäisiin sille talviselle otsolle, joka karkuun pääsi, kuinka käy . . .

He innostuivat puhelemaan entisistä karhunjahdeista ja tätä nykyistä aikaansaans kuvailivat, että kuinka sen pitäisi onnistua . . .

— Minä jo illalla heti näin taivaasta,

ettei tule lujaa kylmää, — puheli Olli ja maiskutellen imi sikaariaan . . . Ei kannata lähteä hiihtosin liikkeelle huonolla hängellä, varsinkaan kun näyttää että päivä tulee kirkas ja että huove hankeen rupeaa . . . Ajattelin: käynpä häntä huvikseni kuitenkin forstmestarille sanomassa, ettei kannata vielä lähteä, käyn puheilla, niinkuin illan päätös oli . . .

— Aina on Olli tervetullut minun taalooni, — sanoi siihen Martti.

Olli hymähti. Oli aina niin ystävällinen tämä forstmestari, niinkuin veljeä puhutteli, ruuat, juomat jakoi, vaatteita kenkiä lahjoitti ja jouluksi aina jauhosäkin. Saaliista aina runsaat puolet ja kruunun-tapporahat kaikki . . . Ei ihmistä parempaa . . .

Ollin kirkas silmä päilyi hyvästä mielestä ja katse kulki suuresta, mustasta karhunaljasta, joka oli forstmestarin kirjoituspöydän alla, moni-haaraisiin poron- ja hirvensarviin, jotka olivat molemmin puolin ovea ja joihin oli ripustettu kaikenlaisia metsästysneuvoja. Pöyreään tinapul-

loon, joka riippui alimmassa poronsarvenoksassa, hänen katseensa pysähtyi . . .

Nuo poronsarvet oli Olli forstmestarille lahjoittanut ja tuosta tinapullosta oli monta makeaa ryyppyä saanut . . .

Kerrankin kun oli kylmä syysyö ja he nuotiolla yötä viettivät . . .

Mutta siitä luistikin taas Ollin katse komean piirongin luo loukkoon . . . Sen se oli forstmestari usein avannut ja sieltä suuresta, kirkkaasta karahvista kaatanut juomalasiin ja kehoittanut että: Ollipa ottaa tuosta aamu tuimaan . . . Ja hyvää oli aina ollut . . . Eikä Olli saanut katsettaan pois piirongista, vaan tähtäsi kuin otusta lukonreikää, jonka ympäriltä valkealuinen kisa pohotti . . .

Jopahan liikahutti forstmestari avainkimpua taskussaan, helisti kerran kaksi ja Ollin sydän ilosta vavahti . . . Jo meni piirongin luo ja avaimen lukkoon asetti ja Olli oli jo varma ryyppystä . . .

— Ollipa ottaa tuosta aamutuimaan, — kuuli hän forstmestarin sanovan.

Hän nousi, meni rykästen piirongin luo

ja huuliaan pyyhkien hän tavallisen este-
lynsä sanoi:

— Ei sitä nyt oli . . . aina sillä on forst-
mestarilla takanaan . . .

Ja sen sanottuaan kumosi hän lasin,
kiitteli ja pyyhki huuliaan.

— Tämä on nyt meillä, Olli, viides-
toista karhu kierroksessa, — virkkoi Martti,
katsellen äijän kipristeleviä huulia.

— Joko niin monta? epäili Olli.

— Ollipa käy ullakossa, niin näkee
siellä neljätoista karhunkalloa . . .

Ollia nauratti.

— Sinnekö ne kallot on pantu tallelle?
kummaili hän.

— Siellä ovat ja ovat siellä ahman kal-
lotkin. —

— No ne ovat nuo herrat! Olisivatpa
minullakin kaikki tallella, poikavuositakin
niin läjä niitä olisi! —

Ja hetkisen he vielä puhelivat toivo-
tuista hankiaamuista.

2.

Ollin mentyä päätti Marttikin lähteä hiihtelemään. Aukealla ja joen jäällä luisti suksi nyt mainiosti, sillä siellä hanki kesti.

Hän antoi taloudenhoitajalleen määräyksiä, joi lasillisen vettä ja aikoi aamiaisen aikana olla kotona. Vanha Saara oli jo tottunut herraansa ja palveli häntä parhaansa mukaan. Mutta sen hän jo tiesi entisestä, ettei Martti herra koskaan saapunut siihen aikaan kun aikoi, vaan milloin sattui. Välisti aikoi päivän olla niin viikon vipyi. — Aamiaiseksi tulen, — vakuutti Martti kun Saara näytti epäilevän.

— Tulleneeko tuloa, — arveli toinen ja painui keittiöön.

Ulos tultuaan sai Martti kuin sähköä ruumiiseensa. Suloinen kevät-aamu houkutteli ja ilma näytti kristallikirkkaalta.

Hän otti kuistin nurkasta jalkavat, vasta

paahdetut suksensa ja potkasi jalat varpaallisiin. Hetken hän seiso i kuin miettien mihin päin lähtisi. Myötälettä pitkältä ja paikoin jyrkkää oli Virkavaarasta kauvas maantielle asti ja vielä siitäkin aina joelle, johon viimeisen vauhdin antoi korkea jokitörmä. Martti puhalsi matkaan ja liukkaat sukset kiitivät männikköä halki, että hanki tuntui helisevän. Mutta kun hän oli onnessa männikön puut vältellyt ja aukea myötäle alkoi, lykkäsi hän pari kertaa parempaan vauhtiin ja kiiti nyt nuolena jyrkkää rinnettä alas tielle päin . . .

Juuri kun hän, parhaassa vauhdissa vielä, oli päässyt maantien yli ja viillätti menemään joelle, havaitsi hän nuoren, mustapukuisen naisen hiihtävän pappilasta päin . . . Hän ehti nähdä vaan naisen solakan varren, siniset syvälliset silmät ja mustan tukan . . .

Vasta joen jäälle päästyään ja kun vauhti oli vähennyt, välähti hänen mieleensä äskeinen näkemä. Kuka oli tuo outo, hyvin puettu nainen, joka näytti niin tyttömäiseltä keveine hiihtotakkineen?

Puolijokeen päästyään alkoi hän hiihtää alas päin pitkin jokea, kummallisten ajatusten, muistojen ja tunteiden rynnistäessä hänen mieleensä.

Mikä oli noissa oudon naisen silmissä, joka sai kuin sähkön kulkemaan hänen ruumiinsa läpi? Nehän olivat Esteri vainajan silmät. Sama oli vartalokin ja sama musta tukka . . .

Tuli semmoinen kummallinen voimattomuus koko hänen olentoonsa, ettei hän tahtonut pystyssä pysyä. Tulvimalla tulvi muistoja ja tunteita sydämmeeseen ja salainen, villi riemu tuntui kumpuilevan kuin puhkeeva, voittamaton voima syvällä mielen pohjalla . . .

Hän hiihteli verkkaan, tietämättä mihin päin. Ajatukset polttivat ja sydän löi niin rajusti että häntä pyörrytti. Nehän olivat samat silmät, joihin hän kerran oli katsonut, ennen nuorina päivinä! Samat silmät, joiden hehku sammui juuri silloin kun ne palavimpaan liekkiin syttyivät! Ne silmät olivat häneen katsoneet lemмен kyy-

nelten läpi ja niiden ilmeessä oli ollut taivaan riemua ja elämän puhdasta iloa . . .

Ja kun ne olivat sammuneet, ja Esteri laskettu maan poveen, oli hänelle jäänyt vaan muistoja, joiden voima häntä vieläkin elätti . . .

Hän upposi niin muistoihinsa ja haaveiluunsa, että hän alkoi epäillä nähneensä utukuvan . . . ehkä kevään hengettären, jonka aina oli toivonut pöytänsä päähän istuvan . . .

Ehkäpä vaan olikin hengetär, jonka hänen oma mielensä oli esiin loihtinut!

Niin kai olikin! Kuolleet eivät nouse elävien joukkoon eikä hänelle onnenpäivä koskaan valkenisi.

Mutta melkein tietämättään ja tahtomattaan pysähtyi hän ja katseli taakseen rannalle ja kylälle päin . . .

Ei, ei sittenkään ollut se harhanäkö! . . . Hän näki naisen nousseen kylän taloja ylemmäksi ja hiihtelevän kaltevaa vainiota pitkin niinkuin pyrkimässä kukkulalle, joka oli peltojen takana korkeamman vaaran laidassa . . .

Hän näki oman kotinsa aamuingon kirkkaassa valossa ja männikön sen ympärillä kimaltelevan. Kuinka se näytti onnen ja tyynen rauhan asuinsijalta...! Aavistiko kukaan, että sen omistaja oli rauhaton, harhaileva ja haudantakaista elämää ikävöivä mies?

Tuskin.

Silloin näki hän oudon kohoovan jyrkälle kukkulalle ja hiihtävän ihan metsän rantaan asti. Hän erotti selvään tänne joelle, että joku metsään menevä mies puhutteli outoa ja näytti viittailevan alas laaksoon...

Ja yhä korkeammalle kohosi aurinko. Sen kilo alkoi pudotella yöllä karttunutta huurretta puista, ensin vaarain jyrkimmiltä rinteiltä ja sitten alempaa juurelta. Koko joen pinta välkkyi ja kimalteli ja kuin hupeni yhdeksi lämpöiseksi harsopilveksi etelän taivaanrannalle. Etempää pohotti, idän maailmalta päin laajoja, puuttomia vaarainlakia, joiden huipuilla päivän säteet kuin leikkiä löivät...

Mihin hän hiihteleisi?

Ennen hiihteli hän tästä tuon laajan saaren rantaan ja kääntyi siitä viistoon toisen kylän kukkulalle ja palasit akaisin takaliston kumpuja pitkin . . .

Nyt näki hän naisen potkasevan matkaan ja viillättävän taloihin päin . . . ja katoovan näkyvistä . . .

Mutta entiseen tapaansa hiihteli Martti verkkaan saarta kohden. Hän, joka ennen työnteli menemään, että harvat hänen jällessään ehtivät, lykkeli nyt lylyään kuin sairas. Kirkkaan aamun sulonkin hän unhotti ja ympäröivän luonnon, jota aina kaikilla säillä ihaili . . .

Rattostunturin valkopäinen laki pohotti kaukaa monien matalampien vaarojen takaa. Sinne, kiveliön keskelle, oli hän usein tehnyt retkiä keväisinä hankiaamuina ja sen huipulta ympäröiviä maailmoja katsellut. Hän saattoi siellä uneksia ja haaveksia ja elää omaa, kummallista ja rikasta satumaailmaansa . . . ja yhdessä heräävän kevään kanssa elämästä iloita . . .

Siellä oli syntynyt monta ihanaa ajatusta, tuhansia kuvia onnen elämästä ja

rakastetusta, joka maan mustana makasi. Kerrankin tämmöinen: Jos eläisi Esteri, niin tänne he nousisivat tämmöisenä kirkkaana hankiaamuna . . . Ja hän näyttäisi Esterille tämän kummallisen maan salaperäisyyksiä ja valon voittoa ja pimeyden häviötä . . . Esteri tätä ymmärtäisi . . . Esteri osaisi erottaa elämän maan kuoleman maasta . . .

Hän oli mietteissään hiihtänyt rannalle ja nousi jo rantatörmän päälle. Koko kylä näkyi siinä vaaran laidassa ja kaukaa mäntyjen keskeltä Virkavaarakin. Pappila rannempana ja kirkon ja tapulin ristit korkeiden kuusien takaa . . .

Tiellä oli liike alkanut ja joka talosta nousi savu vaaleana ja haihtui kirkkaaseen ilmaan. Jostakin metsäntakaa kuului kulkusten helinää ja laulua. Martti hiihteli suoraan metsään päin sillä hänen tapansa ei ollut raittia hiihdellä silloinkaan kun pehmeä umpi oli metsillä.

Kylän alimmaisen talon takaa nousi hän harjulle ja painui näkyvistä näreikköön, sieltä kumpuja pitkin kotiaan hiihtääkseen.

Äskeinen näkemä oli koskenut häneen niin, että hän vasta nyt alkoi olla selvillä siitä mitä oikeastaan oli nähnyt.

Saattoiko olla toista ihmistä, joka oli Esterin näköinen? Ei hän sitä ollut koskaan uskonut, ei koskaan luulotellutkaan näkevänsä Esterin näköistä . . . Ja nyt oli kuitenkin nähnyt . . . vilahdukselta vaan mutta kylliksi kuitenkin . . .

Että outo nainen oli vieras täällä, sen hän nyt ymmärsi. Mutta kuka hän oli ja mitä varten oli näin aamu varhaisella liikkeellä, se jäi arvoitukseksi. Hän koetti tyyntyä ja rauhallisesti ajatella näkemäänsä, mutta myrsky tuntui rinnassa vaan riehuvan ja ajatukset nuolena kiitävän, mieli luovan ilmalinnoja . . .

Takalistoa hiihtäen joutui hän kyläläisten metsätielle, joka loivana myötäleenä painui metsään. Hän antoi suksien hiljaista vauhtia mennä myötälettä alas ja kääntyi ensimmäisen suon rannassa kotia päin. Suolta lähtien oli jyrkkää vastaletta melkein Virkavaaraan asti.

Hän, joka aina aamusilla retkillään oli

virkku ja notkea, iloinen ja hauska, tunsi nyt mielensä kummallisen alakuloiseksi ja sairaaksi. Tuska, joka vuosikausia oli ollut tuntemattomana, oli noussut entiseen voimaansa ja vihloi sydäntä . . .

Mitäpä hän enään uneksi ja haaveksi ja toivoi, — mietiskeli hän noustessaan vastaletta. Mitäpä toivoa enään iloa elämästä, onnea tästä maailmasta! Ei olisi ihmistä, joka hänet ymmärtäisi eikä yhtään sydäntä, joka sykkisi hänelle! Mitäpä häiritä rauhaansa ja yksinäistä elämäänsä. Mitäpä rakentaa tuulentupia! Vanha, kokenut mies!

Mutta häntä seurasivat sittenkin oudon naisen syväiset silmät. Hän näki tuossa edessään: mustan puvun ja soman hiihtotakin, kauniin tukan, joka ohimolta oli samanlaisessa kiharassa kuin Esteri-vainajallakin.

Mitä oli tuo outo nainen tänne kauas Pohjolaan tullut?

Hän oli noussut jo harjun selälle ja näki laakson toisella puolella ihan kallion kyljessä Kivi-Ollin pienen pirtin navettoineen.

Hänestä tuntui, että hänen oli pakko saada puhutella jotakuta ihmistä. Semmoinen kummallinen voimattomuus ahdisti häntä, että jäsenissäänkin tunsi kuin uupumusta.

Olli oli soma mies juttuilemaan. Hänpä poikkeaa hetkeksi Ollin pakinoille.

Hän käänsi suksensa Ollin pirtille päin ja lykkäsi menemään aika vauhtia laaksoon, josta sitten alkoi hiljalleen nousta mökille.

Olli puuhaili avopäin päiväpaisteisella hangella, jossa pälkki hirsii uuteen navettaan. Lampaat jyrivät mäntyjen latva-puolista muheaa mäihää niin että mäiske kuului. Ulos Jumalan päivää katselemaan oli ukko laskenut lampaansa ahtaasta läävästä.

Martti istahti männyn tyvelle ja arveli:

— Huono on hiihto.

— Johan minä sanoin, — arveli Olli, joka ei Martin tuloa ollut havainnut ennenkun tämä oli melkein vieressä.

— Missä päin forstmestari on käynyt? kysäsi hän samassa.

— Hiihtelimpä häntä hiukan. —

Hän puhui väsyneesti ja Olli huomasi että Martin muutoin punakat kasvot olivat kalpeat. Väsyneeltäkin hän näytti.

— Tässä sitä eukkoineen Olli vaan päiviään viettää, — sanoi Martti. — Ja hauska onkin näin mukavassa mökissä. —

Olli kysäsi:

— Onhan se nyt hauskaa, kun on semmoinen naapuri kuin te, joka aina antaa. Vaan on tässä ollut koviakin päiviä, kun nälkä hätyytteli ja lapset olivat pieniä. Vaan nyt... nyt tässä eukkokin alkaa komistua ja ylpistyä...

Ja Olli naurahti sukkeluudelleen. — Saisiko sitä mitään tarjota? kysyi hän sitten.

Ollin vaimo, Kuppari Kaisaksi kutsuttu, riensi samalla pirtistä ja alkoi siunailla, että kun forstmestari täällä... ja avopäin istuu täällä männyn tyvellä.

Hän toimitti lasillisen vettä Martille ja taaskaan ei malttanut sitä entistä sano- maansa olla sanomatta että:

— Jo se kumma on kun ei noin komea mies rouvaa ota!

Siihen ei ollut Martti koskaan muuta kun naurahtanut, vaan nyt virkahti:

— Vaan jos ei saa mieluistaan.

— Mutta jo nyt luulisi maailmassa forstmestarinkin hyvän olevan, — arveli Kaisa, mutta Olli sanoi painostavasti:

— Siinä se juuri onkin, että jos ei saa mieluistaan.

Mutta Kaisa rohkaisihe ja hymähti:

— On kai se ollut forsmestarillakin mieluinenkin — —

Mutta nähtyään Martin vakavan katseen ei eukko enään jatkanut.

— Olisi minulla valmista kahvia jos saisin tarjota, — esitteli hän sitten.

— Enpä minä nyt tällä kertaa —!

Ja kääntääkseen puheen muihin asioihin kysyi hän Ollilta:

— Tulleeko hankia tällä viikolla?

— En minä usko tällä viikolla vielä, vaan annas tulee ylikuu, niin nähdäänpä . . .

— Sunnuntaina kai syntyy uusi kuu . . .

— Vaan silloin taitaa karhu jo olla tiessään . . .

— Mitä vielä . . . kyllä se tavotetaan . . .

Ja pitkän aikaa jutteli Martti siinä Olin kanssa tulevasta karhujahdistista.

— — —

Aamiaisen aikana saapui hän kotiaan.

Hänestä oli tämä oma rakentamansa koti tuntunut somalta ja rakkaalta. Vaikka hän yksin saapui kotiaan eikä häntä vastaan hymyilyt ystävän suu eikä nauravat silmät, tuntui koti kuitenkin kodilta ja löysi ilonsa omasta sydämestään.

Mutta kun hän nyt avasi oven huoneeseensa, läikähti sanomaton ikävä häntä vastaan ikäänkuin olisi vapaudesta astunut vankeuteen. Kaikki hänelle tutut ja rakkaiksi käyneet huonekalut, ja muistot kalastusretkiltä, tuntuivat vierailta ja entistä vähäpätöisemmiltä. Ruusutkin, jotka jo hänen vireän hoitonsa vuoksi olivat kukkaan käyneet näyttivät lakastuneilta ja ikäänkuin ikävöivän naiskäden pehmeää hoitoa.

Väsyneesti istahti hän keinutuoliinsa. Siihen hän välisti unehtui tuntikausiksi,

keinui edestakaisin ja vihelteli, katse harhailevana ja ajatukset lentäen avarassa maailmassa.

Mutta nyt ei hän viheltänyt eikä keinnutkaan. Istui hiljaa, ohimo kämmentä vasten.

Kun Saara ilmoitti aamiaisen olevan valmiin, ei hän vastannut mitään.

Ja Saara ihmetteli. Kaksi outoa oli tapahtunut. Forstmestari oli lupaamallansa ajalla tullut kotia. Eikä vihellellyt keinuesaan. Ja Saara päätti mielessään, että forstmestari oli sairas.

Sairaalta hän melkein näyttikin äskeiseen verraten. Näytti kuin rautakoura olisi pusertanut tuota vankkaa miestä, alentanut rohkean mielen ja virkut veret laimentanut. —

Hän nousi, kävi kirjoituspöytänsä luo ja otti salalaatikosta vähäisen mustakantisen muistikirjansa ja istahti sitä selailemaan. Oli kulunut toistakymmentä vuotta kun hän siihen oli katsonut. Mutta tuli halu nähdä mitä silloin oli tuntenut, — silloin kun tuska sydäntä repi eikä elä-

mällä näyttänyt enään mitään merkitystä olevan.

Loppulehdiltä hän luki:

„Tänään olen saattanut Esterin kalmistoon. Viikko sitten sain vielä katsella hänen silmiinsä js pusertaa hänen kättänsä.

Mitä minä nyt? Olen yksin ja ystävittä, orpo maailmassa. Tunnen kuinka kuiva, kyyneletön ja veretön tuska viiltää ja leikkelee sydämeni palasiksi. Ei edes lohtua kyyneleet suo. Ei tule toivoa, että pian saisain seurata Esteriä! Kiduttavana vaan tuska raataa, mutta säästää itse elämää!

Mikä on tämä ja mikä olen minä?

En tiedä. Mutta vaikka tulevat päiväni olisivat aina pimeitä, aina kylmiä ja ilottomia, jäävät minulle muistoni jällelle eikä aika voi tunteitani rinnastani repiä. Keväinen maailma on iloni oleva ja muistoni Esteristä elämäni . . .

Mitä minä nyt?

Siirryn täältä kauvas pois . . .

„Kalliolle kukkulalle rakennan minä majani.“

Niin oli Esteri usein hyräillyt. Milloin

lauloikaan viimekerran? Eräänä iltana, kun istui pianon vieressä ja hän sen päässä kuunteli. He puhuivat jo silloin tulevasta kodistaan . . .“

Siihen asti Martti muistikirjastaan luki. Silloin himmensivät kyöneleet hänen silmänsä eikä hän enään loppua lukenut . . .

Kauvas pois oli hän siirtynyt, Savon hymyilevien järvien rannoilta, tänne jättäläisen vankaan Pohjolaan. Tänne oli Esterinkin mieli tehnyt ja täältä oli hän kehottanut Marttia virkaa hakemaan . . .

Nyt hän täällä oli, mutta yksin.

Silloin hän taas muisti aamullisen kohtausten ja vieläkin ollen kuin lumoissa hän itsekseen höpisi:

— Kuka hän oli? Oliko se kevään hengetär, jota oli rukoillut joka kevät? Joka kevät tuomaan viestejä Esteristä!

Ja melkein kuin tietämättään nousi hän ylös ja käveli katselemaan maantien puoleisesta akkunasta tielle päin . . . siihen, jossa hän oudon sivu oli hiihtänyt . . . Hän katseli pappilaan asti ja yli pappilan kau-

vas joen jälle ja korkeille vaaroille pohjoiseen päin.

Kun Saara tuli häntä kiirehtimään aamiaiselle, tapasi hän forstmestarin istumasta keinutuolista. Mutta ei silloinkaan keinunut eikä vihellellyt.

Saara ei muistanut nähneensä forstmestaria noin vähäpuheisena.

3.

Kylän raittia kävelee kaksi naista kirkkaana kevätiltana, kun päivä on mailleen menossa. Toinen on vanhahko ja lihava pitäjän ruustinna, toinen nuori vielä, suruharso silmillään.

Kävelevät hitaasti ikäänkuin illan kirkkaudesta nauttien taikka niinkuin ihailen katselisivat laskevaa aurinkoa, joka on vaipumaisillaan suuren, louhikkoisen vaaran taakse. Mutta vilkkaasti he keskustelivat. Nuorempi nainen selittäen jotakin merkilistä tapausta, sillä ruustinna tuntuu vaan kummastelevan.

Kun ovat ehtineet Virkavaaran kohdalle ja nuorempi on hetkeksi lakannut kertomasta, kävelevät he palasen matkaa ääneti. Silloin juuri vaipuu aurinko lännelle, mutta sen säteet sattuvat vaaran lai-

taan, jossa forstmestarin talo on. Asuinrakennuksen akkunat loistavat kullalta ja männikkö siinä ympärillä näyttää kuin suojelevan tuota sievää ja somaa taloa. Paikka näyttää sanomattoman miellyttävältä ja nyt kuin sitä illan kirkas hohde kultailee, näyttää se ilon ja onnen tyys-sijalta.

Nuorempi nainen on unehtunut katselemaan ympärilleen: korkeille vaarojen laeille, jotka valkopääkukkuloina kohosivat etäällä.

— Kuka asuu tuossa sievässä talossa? kysyi hän sitten ikäänkuin ohimennen.

— Se on Virkavaara ja siinä asuu Martti Lagus, forstmestarimme, — selitti ruustinna.

Ja hetken kuluttua, kun nuorempi ei mitään virkkanut, puheli ruustinna:

— Vai olet ihastunut tähän Pohjolaan. Kauniiksihan tätä moni sanoo, vaikken minä täällä koskaan ole oikein kotiintunut...

Nuorempi sanoi ihastuksella:

— Onhan mahdotonta ajatella ihanampaa aamua kuin tänään. Jos olisin seu-

dun tuntenut, olisin varmaan hiihdellyt aina tuonne vaarojen laeille asti . . .

— Hyvää se sinulle tietysti tekee . . . Teit oikein järkevästi kun lähdit tänne suruasi jäähdyttämään. Olen oikein iloinen, että tunnet viihtyväsi täällä . . .

— Tämmöisen luonnon parissa täytyy viihtyä, — vakuutti nuorempi ihastuksella.

Ruustinna kertoi:

— Sinä olet sitten samanlainen kuin Virkavaaran forstmestarikin. Hänkin tätä seutua ihailee eikä koskaan sano tahtovansa pois. Muuten on hän kummallinen mies . . .

— Onko hänellä perhettä?

— Ei. Eikä näytä hän naisväestä juuri välittävän. Huvitteleikse metsätyksellä ja kalastuksella. Siivo, hiljainen mies muuten . . . Meidän pitää kerran juuri mennä vieraisille Virkavaaraan . . .

— Mutta jonakin hankiaamuna me teemme retken tuonne kauvas metsään, korkeimmalle kukkulalle . . .

— Kunhan nyt Uunokin tulee kotia . . .

He olivat saapuneet juuri sille kohdalle, josta Martti hurahutti tien yli.

— Onko hän komean näköinen, mustapartainen mies tuo teidän herra Laguksenne? — kysyi nuorempi, vaikka hän kyllä aavisti, että mies, jonka hän näki suksilla poikki tien huristavan ei voinut olla kukaan muu.

— On. Oletko tavannut hänet? kysyi ruustinna.

— Näin tänä aamuna taitavan suksimiehen laskevan tuolta mäeltä alas joelle . . .

Taas he kävelivät pitkän matkaa äänettömänä.

— Salli minun kysyä, rakas Helvi, oletko muutoin onnellinen avioliitossasi? — alkoi ruustinna. — Minusta tuntuu niinkuin sinua rasittaisi muukin suru kuin lapsesi kuolema . . . joka, jos oikein ajattelet, oli kuin Jumalan viittaus sinulle, ettet Häntä unhoittaisi.

Helvi, joksi ruustinna nuorta naista puhutteli, ei heti vastannut, mutta hänen poskilleen nousi puna.

— Minähän en tunne miestäsi, mutta

olet hänestä niin vähä puhunut, että . . .
että minusta on alkanut tuntua . . .

— Täti kulta! Elkkää mitään kyselkö
. . . Kyllä hän on aina hyvä minulle ollut,
— vastasi Helvi, melkein rukoilevalla ää-
nellä.

He palasivat takaisin pappilaan päin.

— Elämä on niin kummallista . . . Tokko
kukaan oikein omaa elämäänsä käsittää?
— sanoi Helvi rouva. — Ja tokko kaksi
ihmistä koskaan toisiaan oppivat oikein
tuntemaan . . .

— Ole nyt, — virkkoi ruustinna. Itse-
hän ihminen on syypää siihen, ettei elämä
tunnu mukavalta. Täytyy pilvisenäkin päi-
vänä olla iloinen, aivan kuin aurinko pais-
taisi . . . Sinä et Helvi kulta tiedäkään
vielä mitä on kovaa kokeminen . . .

Ruustinna katsahti sitä sanoessaan Hel-
viin. Silmien ilmeessä oli kärsimystä, mutta
kuin puhdistettua, kirkastettua, niinkuin
voimaa, joka on kovaa kokenut, mutta
joka taistelussa on jalostunut.

— Et sinä ainakaan nyt ole onnellinen,
— sanoi ruustinna.

Helvi rouva ei vastannut, käveli ääneti ruustinnan vierellä kuin omiin mietteisiinsä vaipuneena.

— No ehkä sinä täällä nyt paranet kaikista pikkuvioistasi, — sanoi ruustinna, kun he kääntyivät pappilan pihaan.

— — —

Helvi rouvalle oli pappilassa annettu asuttavaksi salin viereinen kamari, jonka toinen akkuna antoi etelälle, toinen lännelle. Etelän puoleisesta akkunasta näki kauvas joen jäälle, kylälle ja sopi siihen näkymään Virkavaarakin mäntyiseltä mäeltänsä.

Illallisen syötyä, joka jo näin keväällä täällä pohjoisessa syötiin ilman minkäänlaista valaistusta, poistui Helvi rouva huoneeseensa. Hän kaipasi yksinäisyyttä ja ennen kaikkea lepoa.

Mutta hän istahti vielä akkunan luo ja katseli vielä valoisaan iltaan, joka näytti niin kumman ujosti hämärtyvän. Mietiskeli siinä istuessaan.

Mietiskeli kulunutta elämäänsä. Rikasta kodista, suuren järven rannalta,

Savon maalta, oli hän joutunut naimisiin maisteri Aallon kanssa. Viisi vuotta oli siitä kulunut! Kuinka hirveän pitkiltä ne olivat tuntuneetkaan Helvin mielestä. Varsinkin nämä kolme viimeistä vuotta! Oliko hän sitten rakastanut miestä, kuivakarvaista, lasisilmä-maisteria? Kun hän palasi kihlaus-aikaansa, muisti hän vallan hyvin, ettei ollut tuntenut rakkautta . . . lapsellisuutta se oli ollut. Sitten vasta kun jo oli naimisissa, alkoi hän tuntea vastenmielisyyttä miestänsä kohtaan ja eräänä päivänä ymmärsi olevansa onneton ja yksin . . .

Mutta sitten kun syntyi lapsi, pieni poika, joka oli äidin näköinen, valkenivat hänen päivänsä ja hän saattoi sietää miestänsäkin. Tunsipa tunnon vaivoja siitä että oli sydämessään ollut kyllästynyt ja halveksinut miestänsä. Mutta sen lähemmäksi hän ei koskaan ollut puolisoaan päässyt eikä tämä ollut näyttänyt sitä kaipaavankaan. Tyly, kuiva, mariseva maisteri, joka viihtyi tomuisissa huoneissa eikä kesäisinäkään kaivannut luonnon suureen syliin.

Hirveän ikäviä ne olivat olleet vuodet, kesät varsinkin. Kun muistuvat mieleen kotiseudun välkkyvät vedet ja siintävät salot, niin tukehtua tahtoi ummehtuneessa kaupungissa.

Mutta hän oli rehellisesti ja napise-matta tahtonut kantaa kohtalonsa taakkaa ja elää ainoastaan lastansa varten . . .

Mutta sitten tulikin kovin isku: lapsi, jo vuoden vanha, kuoli pois ja jätti hänet yksikseen. Hänen surunsa oli niin suuri ettei hän uskonut voivansa jaksaa sitä kantaa . . .

Silloin muisti hän, että hänellä täällä kaukana Pohjolassa oli sukulais-ruustinna. Hänelle oli tullut hillitön halu päästä pois, johonkin kauvas, kuivakarvaista maisteria näkemästä ja yksin rauhassa surrakseen lastaan. Hän kirjoitti tänne ja nyt hän oli täällä . . .

Viikon päivät oli jo ollut. Matkan varrella oli hänellä joskus tullut tunnon vaivoja siitä, että jätti miehensä yksinään, sillä surrut oli hänkin lapsen kuolemaa. Mutta mieshän oli kehoittanut menemään.

Oliko sitten tahtonut päästä näkemästä vaimonsa itkuja, tai oliko kehoittanut säälistä ja rakkaudesta. Paremmiin hän uskoi, että se oli edellinen syy, jonka vuoksi hän nyt oli täällä. He olivat aivan erilaisia miehensä kanssa. Toinen ei sulttanut sitä, joka toiselle oli selvää. Toinen sulkeutui kammioonsa ja tutki tieteitä. Ei tunnetta eikä tulta toisen povessa, ei rakkautta, jota toinen janoi . . .

Kuinka hän olikin ensinkään voinut sietää Selimiä, miestään.

Pikku tyttönä oli hän kuvaillut miehensä vankaksi ja vakavaksi, kauniiksi, uljaaksi mieheksi, jonka turvaan hän voisi paeta milloin ja missä hyvänsä. Sillä uljaalla, unelmien sankarilla, tulisi olla hellä sydän ja puhdas mieli, kirkas, himoton katse ja ryhdissä ruhtinaallista reippautta . . .

Selim Aalto oli punertavahiuksinen, parrottunut äijän alku. Eikä hänessä ollut ihan mitään, joka olisi muistuttanut Helvin unelmien sankarista . . .

Ja kuitenkin hän suostui rupeamaan hänelle vaimoksi!

Mikä ääretön pettymys!

Mutta hän heitti haaveensa, uskoi, ettei sellaista miesihannetta missään ole, jota hän oli kuvaillut . . .

Eikä hän sellaista ollutkaan tavannut . . . Senpä vuoksi olisikin ollut parempi, että olisi elänyt ihan yksin, vapaana kuin taivaan lintu . . . Vaan nythän ei enään mitään voinut, nyt oli ijäksi sidottu mieheen, jossa ei ollut miehistä miehuutta . . .

Vaikka sanoivathan kaikki muut, että hänellä oli hyvä mies hyvä perheen isä ja siivo puoliso . . . Olipa niinkin, mutta kuitenkin . . . vastenmielinen oli hän Helville . . .!‡

Hän oli luullut, miehestään erotessa, että hän vähitellen alkaa ikävöidä takaisin, kotia ja miestänsä. Ei hän kuitenkaan vielä ollut mitään ikävästä tuntenut, ei ollut katunut, että tänne Pohjolaan lähti, vapaudessa virkistyäkseen . . .

— Täällä on niin suurta ja kirkasta, — huudahti hän ja nousi istumasta. Samassa hän osui katsomaan Virkavaaraan päin, jonka rakennukset vielä erotti hämärtyvän illan suusta.

Ja riisuessaan vaatteita, muistui hänen mieleensä forstmestari, semmoisena kuin hänet aamulla oli nähnyt tien yli hiihtävän . . . Hän oli nähnyt komean, notkean varren, uljaat parrakkaat kasvot ja surumieliset suuret silmät . . .

Sen näköisen piti miehen olla!

Kun hän jo oli vuoteessaan ja oli vierelleen asettanut kynttilän, alkoi hän, omia mielijohteitaan seuraten, mietiskellä pitemmältä forstmestarista . . .

Hänen talonsa oli niin miellyttävän sievä ja kylän kaikkein kauniimmalla paikalla. Miks'ei hän ollut ottanut elämän kumppania, vaan yksin eleli? Miksi hän rakasti tätä Pohjolaa ja miksi yksin parhaiten viihtyi? Mikä salaisuus olikaan kätketynä tuon vankan miehen sydämeen! Ruustinna oli sanonut häntä omituiseksi, suljetuksi mieheksi, jonka sydämen pohjalle ei kukaan päässyt . . .

Mutta silloin muistui hänelle mieleen kuollut pieni poikansa, joka kaupungin kalmistoon oli haudattu. Muistui mieleen puolisosikin, Selim . . .

Miten olivat hänen ajatuksensa asettuneet tuohon outoon, vieraaseen mieheen, jota ei tuntenut eikä ollut koskaan nähnyt! Minkätähden tuntui niin suloiselta tuota outoa ajatella ja muistella hänen uljuuttaan? . . .

Oliko sen vuoksi, että hän nyt oli niin loitolla miehestään, tuosta kuivettuneesta maisterista . . . jonka vaaniva silmä nyt ei ollut pöydän toiselta puolen kiilumassa syödessäkin . . .

Mutta hänen oli kuitenkin nyt niin hyvä olla. Hän oli ollut uskollinen sille miehelle, jolle kerta lupaantui, vaikka sydän verta vuotaisikin ja uskollisesti oli hän päättänyt loppuun asti kuormaansa kantaa . . .

— Hyvä omatunto on taivas, mutta paha on helvetti, — huokasi hän.

Ja kun forstmestarin kuva taas vilahti hänen sielunsa silmien ohitse ja hän oli näkevinään tuon uljaan miehen surunilmeiset silmät, höpisi hän:

— Rakkautta ei ole minun osalleni sallittu . . . Minun täytyy köyhänä kulkea ja

painaa poveeni se mitä siellä pyhää ja suloista on . . . Kuoli lapseni, jolle lämpimän lempeni olisin tuhlata saannut . . . pääsisin pois minäkin tästä köyhästä elämästä . . .

Hän sammutti kynttilän. Hän oli jättänyt akkunat peittämättä, herätäkseen päivän kanssa aamuhiihdolle. Ulkona oli kevätilta hämärtynyt. Taivaalta tuikkivat tähdet suoraan hänen päänpohjaiseensa. Ääretön avaruus näytti salaperäisen viehkeältä tähtitaivaan alla, suurelta ihmemaailmalta, jossa sielujen oli hyvä ja hauska olla sittenkun tämä maallinen, ikävä vaelus oli loppunut . . .

Tuolla puolen tähtien oli jo hänen pieni poikansa . . . siellä oli isä ja äiti ja sisko pieni, joka lapsena täältä jo pois pääsi . . . Ehkä sinne pääsisi hänkin . . .

Ja Helvi rouva nukahti rauhalliseen, unettomaan uneen. —

Kun hän heräsi oli aurinko jo noussut, vaikkei kello vielä ollut neljääkään. Pappila ja pappilan piha oli vielä varjossa, mutta hän näki joen lännen puolisille vaa-rojen laille auringon helottavan.

Leväneeeksi ja terveeksi tuntien itsensä, hypähti Helvi rouva vuoteestaan ja valvaimistelihe hiihtämään. Kun hän eteisessä viimeisteli pukuaan, kuuli hän keittiön oven käyvän. Piika Anna oli tuomassa nuorelle rouvalle aamujuomaa.

— Nytkö jo rouva on liikkeellä? kummaili hän. — Ja hiihtämäänpä taas? —

— Hiihtämäänpä vaan, — vastasi Helvi rouva aamuvirkkuna. — Anna ei usko kuinka hauskaa on hangella hiihtää, varsinkin kun on näin paljon mäkiä... Minun tekisi mieleni tuonne kauvas... oi-

kein korkean vaaran päälle, mutta minä en uskalla yksin lähteä . . . Siellähän on niin kauhean korkeita vuoria . . .

— On siellä . . . Rattostunturi on korkein . . . Siellä se Virkavaaran forstmestari-kin kuuluu hiihtelevän . . . Mutta siellä on karhuja ja ahmoja . . . ja kaukanakin se on . . .

— Ja näyttää olevan niin likellä. Onkos Anna käynnyt Rattostunturin huipulla?

— Olen minä isän kanssa. Jos isä lähtisi matkaan, niin kyllä tohtisitte lähteä . . . Isällä on pyssyjä ja hän osaa kaikki-alle kiveliiöön . . . Jos vain olisikin pyytää isää . . .

— Todellakin. Missä Annan isä asuu?

— Virkavaaran takana. Virkavaarasta lähtee porotiekin meille . . . eikä siellä muita mökkejä olekaan . . . Kutsutaan Kivi-Olliksi minun isääni . . .

— Tohtisiko sinne hiihtää?

— Hyvin tohtii. Kyläläisten metsätiekin menee meidän kautta. Ei Virkavaarasta ole kuin pikkusen matkaa meille . . .

— Ehkäpä hiihtelenkin sinne päin, —
mietti Helvi rouva.

Mutta ovea kiinnipannessaan kysäsi hän
vielä Annalta:

— Nukkuvatko ruustinna ja rovasti
vielä?

— Nukkuvat. Menkää onnessa!

Helvi tuli pihalle, otti rakennusta vas-
ten nojallaan olevista tikapuista sukset ja
kantoi ne poikki pihan mäkikujalle.

Tallin luona valmisteli renki metsään
lähtöä, uni silmissä vielä.

— Metsäänkö Antti lähtee?

— Niin olisi tässä ajatus. —

Helvi painui kujasta ja nousi suksille
ja lähti hiihtämään, entistä reittiään nou-
dattaen. Sanomaton ilon ja riemun tunne
täytti hänen sydämensä kun sukset liuk-
kaina kiitivät hangen kovaa pintaa pitkin.
Tytövuosien riemuisat retket muistivat
mieleen ja semmoinen elämän halu pai-
sutti sydäntä, että lentoon mieli teki...

— Kuinka maailma kuitenkin on kau-
nista... miksi ihmiselämän täytyy olla
niin pilvistä ja ikävää, — hän mietti ja

työnsi suksensa nopeampaan vauhtiin ja antoi, kerran hyvään vauhtiin päästyään, suksien lipua loivaa myötälettä tielle asti. Mutta siitä kääntyi hän mäkeen päin melkein Virkavaaran kohdalle ja alkoi pyrkiä harjulle kartanoa alemmaa, jossa nousu oli loivempaa. Nyt hän näki Virkavaaran likempää ja erotti tummat akkunaverhot sen etelänpuoleisissa akkunoissa. Molemmista, valkoiseksi kalkituista savupiipuista nousi vaaleaa savua suoraan ilmaan. Rakennuksen takaa, aivan vaaran laidasta, mutta männyn latvoja ylempänä, toijasi viiritangon päässä teiren kuva . . .

Etelän ja lännen puoleisilla rienteillä ihan rakennuksen takana näytti olevan puutarha, koska sitä ympäröi, vielä puoleksi lumeen peittyneenä, valkoiseksi maalattu aita . . .

Helvi kohosi kohoomistaan harjua ylös. Minkätähden sykähteli hänen sydämensä niin kummasti ja minkä vuoksi tunsu hän kuin pettymystä, kun ei nähnytkään forstmestaria hiihtelemässä . . . Sillä sitä hän ei halunnut kieltää itseltään että hän sitä oli

toivonut . . . Olisi ollut hauskaa nähdä tuon uljaan miehen rennosti viillättävän rinnettä alas joen jälle . . .

Hän oli saapunut vainion laitaan, josta alkoi metsä, harvaa lyhyttä kuusikkoa ensin, mutta joka etempänä näytti muuttuvan jousimänniköksi. Kerran vielä silmäsi hän Virkavaaraan päin, näki nyt suoraan pihalle, jonka poikki juuri käveli vaimoihminen, vesisankoa kantaen.

Helvi hiihteli verkkaan, varsinkin kun nousu vieläkin oli melko jyrkkää. Etempää, metsästä päin siinti laajoja, lumisia vaarojen lakia ja jostakin alemmaa notkosta kuului kulkusten helinää. Hän päätti uskaltaa sinnepäin, josta kuuli kulkusten helinän. Siellä oli ehkä kyläläisten metsätie, josta Anna oli puhunut.

Mutta tuokion hiihdettyään ja kun hän jo oli ehtinyt pitkien mäntyjen keskelle, alkoivat sukset luistaa itsestään. Hän oli hiihtänyt jo yli harjun, joka nyt alkoi viettää metsään päin. Hän antoi suksien lipua puiden välitse, silloin, tällöin työntäen sauvoilla vastaan. Mutta hän ei arvannut-

kaan että rinne niin pian jyrkkeni, jolloin vauhti sitä mukaan eneni. Onneksi harveni metsä ja hän oli edessään näkeviinään aukean paikan ja kuuli kulkusten äänen aivan lähellä . . .

Silloin luiskahti häneltä jalka toisen suksen varpaallisesta pois, jolloin suksi lähti kiittämään rinnettä alas, linkkopai-koissa hypäten sylittäin.

Helvi pelästyi niin, ettei tiennyt mitä tehdä. Hanki ei vielä kantanut, mutta sompasauvojensa ja toisen suksensa varassa hän pyrki eteenpäin, sinne käsin, johon oli nähnyt suksensa katoavan.

Hän ajatteli huutaa. Ehkä tuo metsään menevä, jonka kulkunen vieläkin kuului, huudon kuulisi:

Silloin kuuli hän alemmaa rinteen alta miehen äänen:

— Hoi! Täällä on suksenne!

— Hoi, — huudahti hän vastaan ja koetti pyrkiä niin nopeaan kuin voi ääntä kohden:

Mutta kun hän ehti aukean laitaan, näki hän miehen hiihtävän häntä kohden.

Hän tunsi heti Martti Laguksen ja hämmästyti kauheasti. Hänellä näkyi olevan Helvin suksi olallaan.

— Kevään hanki on kavalaa . . . se pian suksen ryöstää — kuuli Helvi Martin sanovan, kohottavan lakkiaan ja hiihtävän häntä kohden. Hänen käytöksessään oli niin luonnollista reippautta, mutta samassa hienoa kohteliaisuutta, että Helvi pian tointui entiselleen.

Kun Martti ojensi hänelle vankan päivettyneen kämmenensä ja ilmoitti nimensä, tuntui Helvistä nyt äskeinen vastoin käyminen somalta. Hän oli huomaavinaan Martin silmissä kummallista hämmästystä, kun tämä kuuli, että Helvi oli maisterin rouva ja tänne saapunut virkistymään.

Helvi selitti Martille koko retkensä tarkoituksen ja että hänen oli aikomus mennä Kivi-Ollia pyytämään oppaaksi hiihtääkseen Rattostunturille.

Martti hymähti.

— Ei sinne niinkään pian pääse, — virkkoi hän. — Ja nyt ette, hyvä rouva, pääse ensinkään. Katsokaas vaan . . . suk-

sestanne on varpaallinen kulunut poikki . . . ja siksi kai se jalasta irtaantuikin . . . Sallitteko minun korjata tämän?

Helvi loi häneen kiitollisen katseen. Hänen kasvonsa hohtivat hiihdosta ja kiharat korvallisilla olivat nousseet enemmän koholleen. Vaikka hän vain vilahdukselta katsahti Martin silmiin, oli hän niiden ilmeessä huomaavinaan ihastusta, joka paistoi ikäänkuin kirkastuneen surun läpi.

Martti otti veitsensä, joka aina riippui tupessa hänen kupeellaan, sekä palasen nahkaremmiä taskustaan ja ja alkoi korjata varpaallista.

— Teillä on kaikki matkassanne! ihmetteli Helvi.

— Kyllä sitä maalla oppii, — sanoi siihen Martti.

Helvi oli luonnostaan puhelias ja virkku. Martin korjatessa varpaallista, alkoi hän puhella minkä mitäkin. Ihmetteli ja ihaili tätä Pohjolan luontoa, joka oli ollut hänelle aivan vieras, mutta johon joka päivä enemmän mieltä.

— Varsinkin valoisat illat ovat minusta aivan merkillisiä. Ensi öinä en voinut nukkua, tuntui niin oudolta, — kertoi hän.

— Niin oli minustakin ensinnä, vaan nyt olen jo tottunut.

— Kauvanko olette jo ollut täällä? —

— Toistakymmentä vuotta. Minun taloni on tässä aivan lähellä . . .

— Minä tiedänkin. Ruustinna on ker-tonut teistä . . .

— Minusta . . .?

— Niin. Ohimennen vaan . . . Kuinka satuitte tänne?

— Minun on tapani aamusin hiihdellä täällä ympäristöllä, kun ei pitemmälle tule menoa. Siellä minä kävin Kivi-Ollin luona . . . Me olemme tässä naapureina . . .

Helvi näki forstmestarin taitavasti korjaavan varpaallista, hangella suksiensa päällä istuen. Hän näki hartiat, mustan tukan ja poskipartaa ja kun Martti nosti päätään, kauniit miehekkäät kasvot ja surumieliset silmät. Mutta hän näytti niin ihmeen terveeltä ja reippaalta ja kuitenkin oli hänessä jotakin hienon hienoa maail-

man miestä. Oliko ehkä tuo hänen äänensä miellyttävä sointu ja surumielisten silmien ilme, joka häneen tuon leiman oli painanut. Puku ei pettänyt. Harmajat sarkavaatteet, paulakengät ja naapukka.

— Kas nyt tämä on valmis, — sanoi Martti ja nousi istumasta. — Minä sanon vielä, nuori rouva, teille yhden seikan . . . Minä neuvoisin, ett'ette nyt lähtisi Rattos-tunturille . . . nyt on jo myöhänen ja sinne on melko matka. Palatessa vajottaa hanki ja hiihto on raskasta . . .

— Teitä kai täytyy uskoa . . . joka seudun ja sään tuntenette . . .

— Ja sitä paitse pitää sinne mennä hyvin varhain, päivän noustessa . . . silloin sieltä on kaunis ja suuremmoinen näkö-ala . . .

Martti ojensi suksen Helville, joka asetti sen jalkaansa.

— Mutta miten voin teitä kiittää, herra Lagus! — sanoi hän.

— Ei se kestä kiittää! Minua on aina sanottu epäkohteliaaksi naisia kohtaan, mutta tarpeen tullen kuitenkin teen palveluksen.

— Kiitos nyt kuitenkin!

— Ei ansaitse! Mihin päin rouva aikoo?

— Pois vaan. Minä jätän Rattostunturiretkeni toistaiseksi eli siksi kun pappilan Uunomaisteri tulee kotiin.

— Jos suvaitsette, niin hiihdän edellä . . . tästä pääsee kiertämällä loivia nousuja pitkin harjulle . . . Ette taida olla juuri kovinkaan tottunut suksille . . .

Martti hiihti edellä, Helvi perässä.

— Siltäkö näyttää? Nuorena minä olin koko kylän paras, vaan sitten, kun jouduin kaupunkiin, olen harvoin hiihdellyt, — puheli Helvi jälessä hiihtäen.

— Eipä kumma sitten jos oudostaakin . . . Eivätkä ole nuo teidän suksennekaan sopivat kevähangelle . . .

— Mutta te taidatte olla vallan mainio suksimies . . . Minä näin eilen aamulla kun laskitte joelle . . .

— Näin minäkin teidät . . .

Martti hiihteli hitaasti, hyvin arvaten, ettei hänen kumppaninsa jaksaisi muutoin seurata; varsinkin muutamissa paikoin piti aikalailta työntää ennenkuin pääsi eteenpäin.

Kun olivat ehtineet harjun päälle, josta jo näkyi jokiuoma ja taloja sen molemmilla rannoilla, esitteli Martti:

— Jos hiihtäisimme tätä männikköä pitkin harjun selkää palasen matkaa, niin kohoaa siinä puuton kallio, josta näkee mainion selvästi Rattostunturille . . .

— Me hiihdämme sinne! kuuli Martti Helvin sanovan.

Hyvä Jumala! Helvin ääni helähti kuin Esteri-vainajan ääni. Martti tunsu olevansa kuin kuumeessa eikä hän uskaltanut katsoa taakseen.

Helvi näki hänen kääntyvän hiihtämään pitkin harjunselkää. Mikä uljas, kookas mies! Hartiat olivat pystöt ja selkä leveä ja niskassa taittui musta tukka somiksi kiehkuroiksi. Tuommoisen tulikin miehen olla!

Hetken hiihdettyä puheli Helvi.

— Tämä oli vallan hauska sattuma . . . Kohdata ventovieras, joka pulasta auttaa . . . No onpa minulla nyt retkeltäni kertomista . . .

— Maksaako vaivaa puhua mitään, — kuuli hän Martin sanovan.

— Kuinka niin?

Helvin ääni ilmaisi kummastusta.

— Ilman vaan. Minusta tämä on . . .
Mutta jos tahdotte olla kiitollinen minulle
pienestä palveluksestani, niin ette virka
mitään . . .

— Miksi niin tahdotte? Mutta täytyy-
hän minun kertoa, että teidät kohtasin . . .

— No niin taitaa olla . . .

He saapuivat korkean, puuttoman kal-
lion luo, jonka laki oli paljoo korkeammalla
puiden latvoja.

— Tässä tämä on. Tuolta toiselta puo-
lelta pääsemme suksinemme ihan huippuun
— selitti Martti.

— Onpa tämä . . . kuinka kummallinen
kallion möhkäle! — ihmetteli Helvi. — Ei-
kä tästä ole kukaan mitään puhunut . . .

— Tarina kertoo, että tämän lohkareen
jättiläinen kiskasi istuimekseen, kun halusi
katsella tuonne alas jokilaaksoon . . . Kesä
iltoina on tapani täällä käydä . . .

— Yksinkö?

— Useimmiten.

He nousivat lakeen, josta näköala avau-

tui. Rattostunturi näkyi koko komeudessaan ja edessä matalampia kukkuloita, tummia korpia ja päivän valaisemia mäniköitä.

— Miltä näyttää? kysyi Martti.

— Tämähän on aivan . . . en osaa niin sanoa . . .

— Jos katsotte noiden mäntyjen latvain yli näette pappilan rakennuksen harjan, — osoitti Martti.

Todellakin. Sieltä näkyi pappilan rakennuksen harja ja valkoiset savupiiput.

— Olemme aivan pappilan kohdalla! sanoi Helvi.

— Aivan. Eikä tästä ole kuin yksi huraus niin on pappilan pihassa. —

— Tänneppä minun pitää toistekin retkeni ulotuttaa.

— — —

Kun he laskeusivat alas kalliolta virkoi Martti:

— Tämä on ollut hauska aamu.

— Hänen äänessään soi taas tuo miellyttävä, miehekäs sointu, joka hiveli Helvin korvaa kuin musiikki.

— Senvuoksi, että te näytätte ymmärtävän tätä luontoa . . . tätä luontoa, jota minä rakastan ja josta elämäni imen.

— Niin, — virkkoi Helvi, mutta hän ei uskaltanut katsoa Marttia silmiin.

— Kuinka kauvan rouva aikoo täällä viipyä? kysyi Martti hetken kuluttua.

— En tiedä mutta mielelläni viipyisin täällä vaikka koko ensi kesän . . .

Helvi sovitti valkoista hiihtolakkiaan, asettaen sen enemmän taaksepäin.

Silloin sattui heidän katseensa yhteen sekunnin ajaksi vaan, mutta kummankin rinnassa läikähti lämmin, ihana laine, joka pani koko olennon väräjämään.

Hyvästiä jättäessään, vapisi Martin vankka koura ja äänikin tuntui väräjävän.

Hän näki Helvi rouvan lähtevän myötälettä alas pappilaan päin, katoavan puiden taakse ja kuuli hetken päästä vaan suksien rapisevan hangen pintaan.

Silloin työnsi hänkin suksensa liikkeelle niin, että sommat syvälti painuivat hanteen ja kerimet singahtivat pois paikaltansa.

Vasta lähelle kotia päästyään hän selvisi huumauksestaan . . .

Hänen sydämensä sykki niin, että tahtoi rinnan halasta ja tulenliekkinä leimusivat ajatukset. Yksi ainoa selvä ajatus, kylmä ja todellinen, oli jäänyt hänen mieleensä:

— Hän on toisen oma . . . toisen oma, johon minulla ei ole oikeutta . . .

Ja melkein kuin sairaana tuli hän kotia, kävi huoneeseensa ja istahti väsyneesti tutulle paikalleen.

Kuinka kummallista saattaakaan olla ihmiselämä! Hän, joka ei enää koskaan uskonut naista näkevänsä, joka häntä viehättäisi . . . joka ensi lempensä oli pyhänä pitänyt ja sen kirkkaissa muistoissa elänyt . . . jolla oli selvänä vanhan nuoremiehen yksinäinen elämä . . .

Ja aavistamatta, äkkiä ilmestyy nuoruuden unelma elävänä, verevänä ja loisteliaana hänen eteensä . . . käy kuin kirkastetusta maailmasta . . .

Olivatko ne hänen ainaiset toivomionsensa kevään hengettärestä toteutuneet?

Olivat.

Ja toivat tullessaan tuskan, joka repii auki puoleksi parantuneet haavat.

Sillä hän, jonka silmien sinessä hän näki autuuden ja elämän iloa, on toisen oma . . . toisen oma, johon ei hänellä ollut mitään oikeutta . . .

— — —

Mutta vähitellen tyyntyi noussut myrsky ja hiljainen maininki alkoi käydä hänen sydämessään . . .

Hän oli kuitenkin nähnyt nuoruuden unelmansa, nähnyt ilmi elävänä ja käsin häneen koskenut. Kukapa estäisi häntä rakastamasta? Kuka rakentamasta uutta satumaailmaa, uutta kultalinnaa mielikuvituksensa mailla?

Sen loistossa viettäisi hän loput elämänsä päivät ja kuolisi rikkaana onnen ja lemmen suosikkina.

Eikö hän ollut nähnyt Helvi rouvan syvissä sinisissä silmissä ilmettä, joka selitti kaikki ja antoi hänelle aavistuksen toisen kärsimisistä! Sillä se, ettei Helvi ollut onnellinen selvisi hänelle pian. Hän

ei ollut puhunut sanaakaan miehestään, ei kodistaan . . .

Kuka osaisi tietää kuinka paljon jo Helvikin oli kärsinyt — ja oliko koskaan ollutkaan onnellinen.

Ehkäpä ne olivatkin kärsimiset ja surut, jotka heitä toisiaan lähelle veivät? Ehkä oli olemassa salainen voima, joka yhdistää sielut jo täällä elämässä!

Hän tunsi kuinka äskeinen myrsky tyyntyi ja suloinen, ihana tunne alkoi rintaa kiertää. Hiljainen, onnen ja rauhan tunne tuntui laskeuvan sydämeen ja mieli vaeltavan kaukana kultaisissa kartanoissa . . .

Oliko hän valveilla vai näkikö hän unta!

Mutta se hänelle selvisi, että se kevään hengetär, jota hän pöytänsä päähän oli toivonut, oli Helvin näköinen . . . aivan niinkuin hän se olisikin . . .

5.

Pappilaan, kotonaan käymään oli Uuno maisteri saapunut.

Häntä olikin varrottu jo ikävöiden. Ei ollut ketään koko pitäjässä joka olisi kyennyt hommaamaan yhteisiä huveja tai retkiä.

Kestävät, keväiset hanget viehättivät ja Uunon tapasi vielä entinen, poikavuosiensa reipas mieli. Hurjaa vauhtia hän ennen viillätti suksineen pyöräyttäviä jyrkänkaita alas. Varhaiset hankiretket olivat hänen suurimmat ilon hetkensä ja niihin osaa ottamaan kehoitti hän nuoria ja vanhoja.

Jo hänen tulonsa vaikutti repäsevästi kaikkiin nuoriin.

— Annatte tällaisten helisevien hankiaamujen hukkaan mennä, — nuhteli hän kaikkia.

Silloin heräsivät kaikki ja huomasivat kevään riemuineen saapuneen.

Helvi rouvan alakuloisuus oli kadonnut ja hän näytti imevän terveyttä hiih-toretkillään. He olivat usein tavanneet toisensa Martti forstmestari ja hän

Kuinka niin lienee sattunutkin? Etsivätkö toinen toistansa, vai sattumako heidät yhteen vei?

Iltasin aina, kun Helvi rouva oli levolle laskenut, koetti hän tyynnyttää heräävää lempeään ja vastapainoksi asettaa sen, että hän oli toisen miehen vihitty vaimo, jolla ei ollut oikeutta muita rakastaa. Mutta hän ei onnistunut. Päivä päivältä kävi hänelle selvemmäksi, ettei hän koskaan ollut rakastanut miestään — ja ettei hänessä ollut mitään rakastettavaa . . . Hänen pieni lapsensa oli kuollut, jota rakasti ja jonka elämä oli hänenkin elämänsä.

Mikä sitoi hänet vielä elämään?

Velvollisuusko tuota miestä kohtaan, joka aina oli ollut hänelle vieras?

Niin, niin. Hän ei voinut, hän ei saanut valaansa rikkoa, hänen täytyi tyytyä

köyhään onneensa ja yksin kulkea elämänsä läpi!

Mutta olisiko synty jos antaisi lämpöisen laineen sydämen ympärillä loiskia, muistellessa tuon oikean oman uljasta vartta ja miehistä miehuutta? Olisiko väärin antaa rinnan riemuta?

Miks'ei saisi omassa sydämessään iloita? Miks'ei saisi kuunnella hänen äänensä sointua, komeaa vartta mielessään ylistellä ja surumielisten silmien ilmeestä nauttia?

Miks'ei saisi!

Eihän hän sen pitemmälle koskaan tahoisikaan ajatella, ei enempää toivoa, sillä hän tunsu velvollisuutensa, — ei käsin koskea häneen, joka kuitenkin oli hänen nuoruuden unelmiensa ihanne . . . Kauempaa vaan katsella ja salassa rakastaa ja lemmen laineiden loiskinnan pitää omana, yksinäisenä onnenaan . . .

Eikä häntä tunto soimannut eikä mieltä painanut se, että hän nukkui Martin kuva mielessään ja heräsi unesta, jossa Martti oli sankarina.

Mahtoi olla tuon yksinäisen miehen

sydän rikas ja hellä! Sinne mahtui taivaan iloa ja elämän suru, jotka siellä kulkaksi lyötiin ja välähtivät näkyviin silmien surumielisessä ilmeessä. Semmoista miestä saattoi rakastaa, semmoisen sylissä istua, ilman himoa ja kiikkaa, otsaa ja hiuksia silitellä ja autuasta onnea tuntea . . .

Semmoinen oli ollut se hänen nuoruuden ihanteensa, jota ei koskaan ollut luullut näkevänsä!

Mistä tuli semmoinen halu ja ikävä tänne kauvas Pohjolaan? Aavistiko sielu, että siellä oli se, josta nuorena unta näki ja joka koko elämän ajan oli näkymättömänä häntä seurannut?

— — —

Aamuvirkkuna hän nousi ja kävi laulaen työhönsä, silloin, milloin ei lähtenyt hiihtelemään.

Mutta tänään olikin heillä aikomus käydä Uno maisterin kanssa Virkavaarassa, Martti Lagustakin yhteiselle hankiretkelle pyytämään.

Pitäjässä oli paljon nuoria, muualta, etelämpää tulleita, jotka eivät olleet näh-

neet Pohjolan luontoa, eivät tienneet sen suuruutta eivätkä viehätystä, joka kulkijaa keväisinä aamuina kohtasi. Paljon oli kirkonkylässä oman pitäjänkin nuoria, jotka eivät koskaan olleet käyneet Rattostunturin laella.

Uuno maisteri sai kaikki innostumaan ja yhdessä he Helvi rouvan kanssa retkeä hommasivat.

Tuumasta tuli tosi, varsinkin kun hange nyt olivat käyneet koviksi ja ihmisen jopa hevosen kestäviksi.

— Martin täytyy saada innostumaan matkaan, — puheli Uuno Helville kun he valmistautuvat lähtemään Virkavaaraan. — Vaikkei hän rekiretkiin eikä juomikkeihin olekaan koskaan ottanut osaa, uskon minä että tämä on retki, joka häntä miellyttää. Käyhän hän Rattostunturin laella yksinkin niin kesäisin kuin syksyisinkin. Kyllä hän nytkin lähtee. Sitäpäitse on hän tottunut metsämies, tietää joka luolan ja lokeron ja ahman ja karhun pesät... Kompeet matkaan ja nyt lähdemme!

Ja Uno pyöräytti Helvi rouvaa kuin nuorta tyttöä.

— Olisi saanut olla se sinun kuiva maisterisikin täällä tuultumassa — nauroi hän sitten.

— Menkää nyt ja olkaa ihmisten lailla, — varoitti ruustinna. Martti forstmestari on ankara herra, joka harvoin hymähtää.

— Oja . . . kyllä me sen vanhan pojan taivutamme, — uskoi Uno ja he lähtivät kävellen Virkavaaraan päin.

— Parempaa toveria ja ihmistä kuin Martti on, on mahdoton ajatella. Minäkin olen vasta näinä viime vuosina oppinut häntä tuntemaan oikein. Merkillistä vaan, että hän edelleen on naimaton ja ettei hän ikävöi täältä pois, vaikka tämä ei ole hänen syntymäseutunsa. Välisti saattaa hän olla verrattoman hauska nuorten miestenkin joukossa, mutta enimmäkseen rakastaa hän yksinäisyyttä ja metsästysretkiään.

— Hän näyttää niin vankalta ja voimakkaalta, — sanoi Helvi. — Kuuluu karhujakin ampuneen . . .

— Montakin . . . eikö liene jo luku kym-

menissä... Mutta täälläpä hän näyttää aikovan koko ikänsä olla, kun tuommoisen talonkin rakensi.

Martti oli heidän tulonsa nähnyt ja joutui vieraita vastaan kujalle, puutarha-aidan viereen. Helvi huomasi, että hän oli tavallisessa herraspuvussa ja paulakenkään sijasta olivat pitkävartiset anturakengät. Partakin oli kuin sileämpi niin että suurten silmäin ilme tuli kuin paremmin näkyviin. Muutoin näytti hän entistä vakavammalta.

Mutta iloisuus, joka ilmausi hänen käytöksessään, osoitti selvään, että vieraat olivat sangen tervetulleita.

Pihasalla jo kohtasi Helvi monenlaista outoa. Kaksi poroa seisoj kujalla hangen päällä, luppoja syödä hapostellen, ja monenlaisia pulkkia, poron kelkkoja ja vetureita oli pitkä jono ulkokuoneen seinää vasten. Muuten tuntui kaikki niin sievältä ja somalta ja kodikkaalta, yksin rautakellon kalkatus, joka poron kaulasta kuului.

— Täällähän sinun vanhat ajokkaasi

vielä ovan hengissä, — virkkoi Uuno. — Nytpä Helvikin saisi koettaa poron kyytiä . . .

— En minä uskalla, — sanoi Helvi ja lähestyi poroja varovasti.

Hän kuuli Uunon ja Martin puhelevan poronajosta, josta hän ei paljoa ymmärtänyt.

Kun he kävivät sisään, huomasi Helvin tarkka silmä, että talossa oli järjestystä rakastava isäntä.

— No etkö sinä ala jo hommata akkaa itsellesi, — jopa tähän taloon nyt sopisittulla, — puheli Uuno, kalossia riisuessaan.

Kun Martti auttoi Helviltä kappaa päältä, tunsu Helvi, että Martin käsi hipasi hänen niskatukkaansa.

Martti käski vieraat saliin ja kävi itse keittiön puolelle.

Uuno haki tupakkaa ja oli kuin kotoaan. Sali oli komeasti sisustettu, melkein ylöllisesti. Suurella ympyriäisellä pöydällä, joka oli keskellä lattiaa, oli komea valokuva-albumi. Seinillä riippui nuorempien taiteilijain tauluja ja kahden akkunan vä-

lissä oli Martin oma rintakuva, joka oli nuorempana maalattu.

Molemmista salinakkunoista oli kaunis näköala alas tielle, kylälle ja joen jälle ja kauvas siintäviin vaaroihin lännen taivaanrannalle.

Helvi silmäili ulos molemmista akkunoista.

— Tämmöisen luonnon ympäröimänä täytyi viihtyä yksinkin, — hän ajatteli.

— Mutta kyllä hänellä on herrain päivät, — virkkoi Uno ja istahti keinutuoliin tupakoimaan. — Olisipa meillä maistereillakin tämmöiset lokaalit ja tämmöinen näköala . . . Mitä sanot Helvi?

— Mitäpä sanoisin. Toisilla on, toisilla ei. —

Martti palasi. Uno huomasi että Martin käytöksessä nyt, Helvin vuoksi kai, oli jotakin gentlemannista kohteliaisuutta, jota hän ei ennen Martissa ollut nähnyt. Kas vaan kun olikin komea kavaljeeri!

Uno kävi suoraan asiaan ja selitti minkä vuoksi olivat lähteneet. — Huomen aamulla lähdetään Rattostunturille ja

sinä mukaan, — sanoi hän. Eläkä yritäkään panna vastaan. Olen luvannut hauskaa tään pitäjän nuorille ja huomen aamulla on kestävä hanki.

Martti suostui, esittipä lisäksi, että otettaisiin evästä ja kahvia mukaan.

Herrain tuumatessa retkestä asettui Helvi katselemaan valokuvaalbumia. Nuoren, mustatukkaisen tytön vieressä oli Martinkin kuva, jossa hänellä oli ylioppilaslakki päässä. Sillä nuorella naisella olivat syväälliset silmät, jotka ihmetellen näyttivät maailmaan katsovan. Martti oli paraton eikä silmien ilmeessä huomannut sitä surumielisyyttä, joka niissä nyt aina näyttäikse. Mutta vartalo oli komea, olkapäät pystyt ja rinta kuin ruhtinaalla. Helvi selaili eteenpäin.

— Ei mutta . . . Etkö salli minun käyttää tuota „Luppanaa“. Käyn pienen kieroksen tiellä vaan, — alkoi Uuno.

„Luppana“ oli Martin parhaan ajokkaan nimi.

— Vallan kernaasti. Vaan kuten tiedät

eivät porot enää näin keväisin ole virkkuja, sanoi Martti.

— Nyt Helvi saat hyvää kyyttiä, — sanoi hän sitten, Helviin kääntyen.

— En minä uskalla lähteä, enkä pysy pulkassakaan . . .

— Tule pois vaan . . . Sitten ei enään ole tilaisuuttakaan . . . porot päästetään pian kivelioon.

— Koeta nyt yksin ensin, — naurahti Helvi. — En minä ainakaan nyt uskalla.

Kahvit juotua hommasi Uno ajoon. Martti valjasti ajokkaansa liukkaimman pulkan eteen. Helvi seiso i verannan ovella ja katseli.

Hän ei nähnyt poroa eikä Unoä, hän näki vaan Martin, joka avopäin puuhaili ja valjasti poroa.

— Katsohan käänteessä tarkkaan, sillä tämä pulkka on pahantapainen, — neuvoi Martti.

— Elähän hätäile. Eiköhän mennevanhaa latua, — kehui Uno, talutti poron kujalle asti ja hyppäsi pulkkaan.

Vaikka olikin keväinen päivä, oli ilma.

kylmähkö ja päivä pilven takana. Loppuna oli kuuluisa „tolvaaja“, jonka vertaa ei tietty. Ja äkäsenä se kirmasi ulos kujasta niin että pulkka perässä hyppeli ja puhalsi myötäleessä vihaseen laukkaan.

Helvikin riensi kujalle katsomaan. He näkivät Uunon tienhaarassa taitavasti välttävän pulkan kaatumisen, vaikka se käänteessä singahtikin siipenä kauvas syrjään.

Helvi seiso iivan Martin vieressä ja kuuli Martin puhuvan... näki kauniit hiukset, valkoisen otsan ja päivettyneet kasvot. Hän ei ulettunut Marttia olkapäähänkään, vaikka hänkin oli pitkä... Hänelle tuli yht'äkkiä niin kummallinen halu laskea kätensä Martin olkapäälle... niin että hän säpsähti...

Kun he palasivat takaisin saliin, riensivät he molemmin akkunasta katsomaan Uunon menoa. Uuno viillätti jo kaukana kylän raittia alaspäin.

Helvi seiso ihan akkunan luona ja Martti hänen takanaan. Hän tunsi Martin hengityksen likellään ja taas läikähti lämmin laine hänen sydämessään.

— Kertokaa nyt jotakin itsestänne, — pyysi Helvi ja istuutui albumia katselemaan.

— Mitäpä tietäisin kertoa, — sanoi Martti. Yksinäisen miehen elämässä ei ole liioin kertomista.

— Voipi olla paljonkin, vaikka paljon on silläkin, joka ei ole yksin. —

Martti istuutui toiselle puolen pöytää.

— Niin saattaa olla. Elämä on valmistusta johonkin — parempaan, — sanoi hän melkein hellästi.

— Niinkö te uskotte?

Helvin katse tapasi Martin katseen ja kumpikin punastui kuin säikähtäen.

Jonkunlainen villi riemu kohtasi Martin ja aina salassa olleet tunteet rynnistivät yli sulkujensa. Hänen täytyi nyt saada sanoa, sanoa tälle ainoalle naiselle koko elämänsä salaisuus, sanoa rakkautensa ja tuskansa tulkita . . .

Ja istuen toisella puolen pöytää alkoi hän puhua . . . Hän kertoi nuoruutensa ja kuvasi lemmittynsä, Esteri vainajan . . .

Helvi kuunteli henkeään pidättäen ja unhoitti muun maailman. Mutta kun Martti puhuessaan pääsi siihen kohtaan, jossa hän kuvasi Helvin olevan Esterin, tarinan kevään hengettärestä, ja sen että hän ei sille mitään voinut, että rakasti . . . rakasti tulisesti, peitti Helvi kasvonsa ja värähteli . . .

Saisiko hänkin kertoa mitä hän tunsu. Hän kuvasi suhteensa mieheensä ja surunsa kuolleesta lapsestaan, hän selitti tuskan, joka rintaa viilteli, kun tiesi koko elämänsä ajaksi olevansa sidottu . . .

— Niin . . . niin . . . te olette toisen oma, johonka minulla ei ole mitään oikeutta, — kuuli hän Martin sanovan.

Hän aikoi siihen vastata, mutta silloin kuulivat he poronkellon kilinän ja arvasivat että Uno oli palannut retkeltään.

— — —
Helvin ja Unon mentyä, alkoi Martti valmistella huomista hiihtoretkeä varten. Hän liikkui kuumeentapaisella kiireellä ja hänen kasvonsa punottivat.

Tulisiko todella se tapahtumaan, jota kauvan, kauvan syvällä sydämessä oli toivonut? Kävisivätkö toteen pitkien talvi-iltojen haaveet ja kirkkaiden keväiden unelmat!

Tapahtuisivatko ne todellakin?

Suuri, pyhä ja ihana unelma kävisi toteen!

Hän saisi retkeillä samoja vaarojen lakia yli, korpiin laskea ja niistä hongikkokankaille nousta sen unelmiensa naisen seurassa, jota iän kaiken oli toivonut! Hän saisi kiivetä Rattostunturin lakeen, jossa monta kirkasta kevät-aamua oli viettänyt yksin haaveksien siitä toisesta, jota ei koskaan ollut nähnyt.

Nyt oli nähnyt. Satumaailma oli muuttunut todelliseksi! Mitä huoli jos se olisikin ohimenevää unelmaa, joka ei koskaan toisen oman rinnalla voinut muuta olla. Pääasia oli että ihana kevätunelma oli sittenkin toteentunut ja hänen kallis toivonsa täyttynyt. Hän rakasti ja oli rakastettu.

Suurempaa onnea hän ei jaksanut voakaan!

Ilta-myöhäsellä saapui Kivi-Olli kuu-
loille. Lähdettäisiinkö karhujahdille? Yö
tulisi kylmä ja hanki kantaisi hevosenkin.

Olli tapasi Martin retkelle valmistus-
puuhissa.

Mutta kun Kivi-Olli palasi mökilleen,
kertoi hän eukolleen, ettei Martti forst-
mestari enään ollut entisellään. Ei ollut
sanonut joutavansa karhun perään, vaikka
ennen ei taivas eikä helvetti pidättänyt.

Mutta eukko tiesi syyn. Pappilasta
oli Anna käynyt kotonaan ja kertonut, että
kaikki pitäjän nuoret lähtevät huomen-
aamulla Rattostunturille.

— Kun ei liene vaan tullut forstmes-
tarin vuorokin, — arveli eukko. Niin se
on minusta ollut erilaisempi näinä päivinä.

Mutta Olli sylkäsi ja kirosi ja sanoi että
jo taisivat viedä häneltä naapurin.

6.

Hankiretkelle osaaottavien oli määrä jo kello neljä aamulla saapua Virkavaaraan, josta joukolla lähdettäisiin.

Martti ei ollut nukkunut koko yönä. Levottomuus ja kuin suuri hätä häntä ahdisti ja hän vartoi aamuntuloa kuin uuden elämän aamua. Jo kolmen aikana oli hän täysissä tamineissa lähtövalmiina. Hän oli valjastanut „Luppanansa“ kelkan eteen, jossa mukaan otettavat kompeet ja eväät kuljetettaisiin tunturin lakeen.

Uuno maisteri ja Helvi rouva saapuivat täsmälleen. Helvi oli muuttanut pukunsa siroon kävelypukuun ja jättänyt pitkän, mustan palmikkonsa riippumaan. Hän oli virkku ja verevä ja hänen silmänsä loistivat kuin tähdet. Hän näki Martin riemuisasta katseesta, että Martti ihastui.

Martilla oli yllään viheriällä veralla reunustettu metsästystakki, pitkä lappalais-tuppi puukkoineen leveässä vyössä kuppeella riippumassa ja päässään, naapukan asemasta, keveä villainen lakki.

Helvi tunsu Marttia kätellessään että Martti pusersi hänen kalvostaan niin että tuntui kuin sähkö hänestä olisi virrannut ja pannut kuin urut soimaan hänen rinnassaan.

Helvi lähetti Marttiin katseen, josta tämä arvasi, että he ymmärsivät toisensa.

He laskivat leikkiä, nauraen, ja Uno sanoa paukautti Helviin kääntyen:

— Mahtaisit sinä olla vielä tyttönä eli edes leskenä, niin . . .

— Ole nyt! — sanoi Helvi.

Se sukkeluus ei naurattanut Helviä eikä Marttiakaan.

— Nyt on mainio hanki, mutta nyt pitää joutua! — sanoi Uno sitten.

— Valmiit ollaan, — vastasi Martti.

Aamukylmä oli niin kova, ettei tehnyt mieli kauvan yhdessä kohden seisoa. Hanki oli kestävä ja räakkyi jalan alla. Päivä

ei ollut vielä noussut, mutta kirkasta vinkkaa näkyi jo taivaanrannalla.

— Se on tavallista, että aina tällaisille retkille pitää vartoa, — pauhasi Uuno. — Juuri auringon nousun aikana pitäisi laessa olla.

— Voi, voi nyt jää meiltä kaikkein kauden näkemättä, pahotteli Helvi.

He kävivät kuitenkin sisälle ja Helvi taittoi kukkivasta ruususta kukan ja pani napin läpeen.

— Tänne Virkavaaraanhan oli kaikkien määrä kokoontua, — alkoi taas Uuno. — Mutta jos he ovatkin menneet suoraan kirkolta talvitietä . . . ja tietenkin ovatkin menneet . . . Me emme enää varro!

Ja Uuno nousi päättävästi ylös.

— Mutta onhan epäkohteliasta jättää toiset, — sanoi Martti.

— Osaavathan ne sinne . . . Me lähdemme! Minä en ainakaan varro. — Ottakoot oppaan, — sanoi hän jo ulos menossa.

He panivat kaikki kompeensa pulkkaan ja Kivi-Ollin poika, Petteri, lähti Luppa-

nalla viillättämään suoraan Rattostunturia kohden. Hänen oli määrä porolla joutua ennen muita sinne ja sytyttää nuotio valmiiksi.

— Jos minä kuitenkin menisin tien kautta, — katui nyt Uuno äskeistä hoppuaan.

— Saatanhan siellä sanoa, jos vastaan tulevat, etteivät tarvitse kiertää Virkavaaran kautta.

— Kyllä me yhtehen yhdymme suolla ennenkun nousemme tunturin lakeen, — sanoi hän Helville ja Martille, jotka jäivät kahden.

Uuno oikasi suoraan metsään kirkolle päin ja katosi pian näkyvistä.

Helvi ja Martti jäivät kahden. Kummankin onni oli niin suuri, etteivät he puhuneet alussa mitään. Kävelivät vaan kovaa hankea pitkin harjun päälle, josta Rattostunturin laki alkoi näkyä. Molemmista tuntui niin kummalliselta eilen iltainen kohtaaminen, ettei kumpikaan tahtonut keskustelua aloittaa. Kävely tuntui virvoittavan ja tuoreen pihkan lemu lehahti jo vastaan

metsästä. Hangen pinta kantoi kuin parhain iljanko ja taivaan sinessä auer jo värähteli, uuden päivän koittoa tietäen.

He sinuttelivat nyt toisiaan. Eilen vasta olivat alkaneet.

— Kaduttaako sinua se, mitä eilen kerroit? kysyi Helvi, kun alkoivat painua harjun toiselle puolelle.

— Kuinka sitä katuisin? Se oli elämäni totuutta ja minä tiesin, että sinä sen ymmärtäisit . . . Minun salaisuuttani ei kukaan muu tiedä . . . eikä koskaan saa tietää, — vastasi Martti ja Helvi kuuli hänen äänensä värähtävän.

Hetken perästä kysyi Martti:

— Mutta eikö sinua kaduta?

Helvi kääntyi Marttiin.

— Ei, — sanoi hän vakavalla äänellä ja Martti oli huomaavinaan, että Helvin sievien kasvojen yli vilahti kuin pilvi. — Minä puhuin myös totuutta ja minulla olisi vielä vähän lisättävääkin . . . Mutta minä sanon sen kerran vielä ennenkuin eroamme . . .

Helvi tarttui Martin käteen, pusersi sitä ja sanoi kuin tuskasta värjävin äänin:

— Uljas unelmani ja nuoruuteni ihanne!

He saapuivat takajängkälle, jonka poikki kyläläisten talvitie vei. He kulkivat sen yli matalampaa kukkulaa kohden, joka oli tällä puolen Rattostunturin. Heidän takanaan, vaaran laidasta, näkyi Kivi-Ollin pirtti kuin pääskysen pesä räystäältä ja koko tuo pitkä, korkea harju ikäänkuin jättiläisen selkäranka.

Ei näkynyt vielä kyläläisiä liikkeellä metsälle eikä jängän toisessa laidassa näkynyt ketään liikkuvan.

— Tiedätkö kuinka ihana ja ihmeellinen tämä retki on minulle, kallis ystäväni — puhui Martti. Voitko nyt kuvailla yksinäisen miehen tunteita, kun hän rakastetun kuva mielessään, vuoria ja laaksoja kulkee ja nousee kukkuloiden lakeen, aina ikävöiden, aina kaihoten sitä ystävää, jota ei koskaan ole nähnyt... Jos sen ikävän voit ajatella, niin voit kuvailla riemua sen sydämen, joka ei kos-

kaan ihmemaailmansa uskonut todelliseksi tulevan . . .

Helvi kuuli tuon kookkaan miehen, joka hänen rinnallaan kulki, puhuvan. Ja hän kasvoi siinä Helvin mielestä satujen sankariksi, ihanteeksi, jonka sydän oli hellä ja sielu syvä ja suuri. Hän voi kärsiä ja rakastaa . . . rakastaa niin, että sen rakkauten hohde lämmitti elämän loppuun asti . . .

— Raukka, raukka, ystäväni, — sanoi hän ja tarttui taas Martin käteen.

— Rakastatko minua näin tämmöisenä? kysyi hän sitten.

— Minä rakastan vaikka olisit kymmenkertaa toisen oma . . . Sillä minä tiedän, ettet kenellekään voi olla niin rakas kuin minulle . . . En tahdo sinua omakseni, sillä silloin kuolisi rakkauteni — mutta minua ei voi kieltää kukaan sinua rakastamasta — ei tässä eikä tulevassa maailmassa . . . Olen onnellinen nyt . . . olen saanut sanoa sen, joka minua on kalvannut yöt päivät . . .

Martti oli puhuessaan kalvennut ja hänen silmänsä paloivat kuin kuumeessa . . .

— Hyvä Jumala! huokasi Helvi. Tuommoisen miehen rakkaudenko hän oli saanut.

Nyt hänkin käsitti, nyt hänkin ymmärsi pyhän rakkauden. Se ei vaatinut muuta oikeutta kuin rakastaa . . .

— Hyvä Jumala kuinka onnettomia me olemme! puhkesi Helvi sanomaan, seisahdettiin ja ratkesi itkuun. — Että meidän piti ollenkaan toisiamme nähdä . . .

Martti laski kätensä hänen olkapäälle.

— Minä polonen! . . . minä polonen! huokasi Helvi. — Mitä voin minä sinulle antaa, nuoruuteni uljas sulho . . . minä joka olen ijäksi kytketty . . .

— Rakastathan minua!

Helvi tarttui häneen molemmin käsin.

— Rakastan, rakastan . . . Sinun omasi olen ollut elinaikani . . . En ole koskaan muita rakastanut kuin sinua ja pientä poikaani . . . Mutta muuta en voi . . . en mitään muuta voi . . .

— Ja jos sinä muuta voisit, et sinä enään olisi sama kevään hengetär, joka istuu yksinäisen miehen pöydän päässä ja

lohdutusta ja rauhaa laulaa, kun itkevä ikävä sydäntä painaa . . . joka on yksinäisen ystävä ja tämän elämän ilo . . . Jos olisin nähnyt kirkasta silmääsi himmentävän pahan himon tai villin ajatuksen, olisi lumous minusta lähtenyt, etkä sinä enään olisi unimaailmani morsian . . .

Hän veti Helvin käden huulille ja kosketti sen valkoista pintaa.

— Helvi loi häneen katseen ikäänkuin ei oikein ymmärtäisi mitä Martti tarkoitti.

— Nyt lähtekäämme . . . Minun on nyt niin hyvä olla, — sanoi Martti.

He nousivat laajalle puuttomalle laelle, joka oli ikäänkuin jalustana Rattostunturille. Siitä jo alkoivat näköalat laajeta ja kaukana siinti jo kyläharju, jonka yli olivat tulleet.

— Minun on myöskin nyt hyvä olla, — sanoi Helvikin nyt ja hänen kasvonsa loistivat.

— Olemmeko onnellisia?

— Olemme . . . ja meidän rauhamme on ihana . . .

Kaukana laajan jänkän toisessa laidassa

näkivät he vasta toisten retkeilijäin tulevan.

Ei ollut enään kuin lyhyt hetki aurin gon nousuun, tuskin ehtisivät perille siksi.

Kun he lähtivät tunturin lakea kohden, tulivat he ensiksi sakeaan männikköön, joka muuttui tunturin kupeessa pimeäksi kuusikkokorveksi. He kävelivät nopeaan ja ehtivät pian männikön läpi korpeen. Siitä alkoikin tiukka nousu, joka jyrkkeni sitä mukaa kuta korkeammalle pääsivät. Jyrkimmissä nousuissa tarttui Martti Helvin käteen ja veti häntä kuin perhosta...

Taivas kuinka tuon miehen käsi oli voimakas! — ajatteli Helvi ja hänestä tuntui kuin ei mikään maailman voima voisi heitä eroittaa.

— Mehän nousemme kuin tulisilla vau nuilla, — nauroi Martti.

— Sinä olet niin voimakas ja reipas ... kukaan muu mies ei kykenisi...

Kun he kaksi rotkoa olivat kiertäneet ja nousseet kulmikkaan kallionkielekkeen laidalle, sanoi Martti seisahtuen:

— Katseleppa nyt ympärillesi! Tässä

olen satoja kertoja sinua muistanut . . .
tässä olen kerran sinusta uneksunut eräänä koleana syysyönä . . .

Helvin silmät harhailivat taivaarannasta toiseen. Ääretön maailma, asumaton erämaa lepäsi siinä silmäkantamiin hänen edessään. Pieneltä, viheriäiseltä nauhalta näytti nyt kotokylän harju, joka oli olevinaan korkea sekin. Kaukaa siinti metsäjokia ja niittyjä, joiden harmaat ladot kummottivat kuin pienet pisteet . . .

— Sinä suuren luonnon suuri poika,
— sanoi Helvi ja katsahti Martin loistaviin kasvoihin.

— Nyt nouskaamme lakeen!

Martti tarttui oikealla kädellään Helviä vyötäreestä ympäri ja nousi pitkän matkaa taakkoineen rinnettä ylös.

Juuri kun he ehtivät huippuun näkivät he auringon nousevan kirkkaana kukkulaisen kivieliön takaa . . . Yht'äkkiä levisi ihana välkkyvä valo kaikille vaarojen huipuille, joiden valkonen hankipeite kullalta sädehti . . .

Asuttua maailmaa ei näkynyt missään

päin ja kaukaa Lapista tuntui henkivän aamukylmä tunturituuli. Sieltä välkyi vielä korkeampia tunturin huippuja kuin kiinni kasvaneena vaaleapilviseen taivaaseen, siinsi korpia, suuria puuttomia uomia ja pienempäin vaarojen välissä yksinäisiä metsäjärviä . . .

Asuttu seutu, kirkon kylä ja sen ohi virtaava vuolas virta, pohotti valkoisena nauhana, pienenä kosteikkona, tämän äärettömän erämaan ympäröimänä . . .

Auringon säteet kietoivat heidät molemmat silkin hienon verhon sisälle ja Helvistä tuntui niinkuin hän olisi noussut surujen maasta kauvas ja korkealle, jossa ei ollut tuskaa eikä syntiä, vaan riemua ja valkoista puhtautta . . . Täällä täytyi oppia rakastamaan niin suuresti, niin syvästi kuin Martti . . . täällä paisui sielu suureksi ja pieni aistillinen maailma hupeni tyhjyyteen . . . Ja sen vuoksi olikin hänen rakautensa noin kirkasta, noin puhdasta ja uhrautuvaa . . .

Hän näki Martin kuin ahmivan silmillään avaruutta, katseen liitelevän taivaan-

rannasta toiseen ja pysähtyvän eteläisille ilmoille. Hän näytti unhoittaneen kaiken muun . . .

— Mitä mietit ystäväni? kysyi Helvi häneltä ja astui likemmäksi hänen vierelleen.

— Katsos tuota etelän taivasta . . . se on kuin hienon itkun seassa . . . sieltä sinua vartonut olen ja sieltä tulit . . . ja sinne palaat takaisin . . .

Martin äänessä helähti hillitty suru.

— Olemmehan nyt onnellisia . . . eikö sinun ole hyvä olla, — sanoi Helvi.

— On, on. Minun on hyvä olla ja me olemme onnellisia.

He näkivät toisten retkeilijäin vasta saapuvan tunturin juurelle ja alkavan kohota ylöspäin. Kuulivat Uunon jotakin huutavan.

— Mikä ihmeellinen . . . ihmeellinen aamu . . . Tuntuu kuin näkisin unta, — sanoi Helvi.

Kun he lähtivät huipulta sinnepäin, josta näkivät Kivi-Ollin Petterin sytyttä-

mästä nuotiosta sauhun nousevan, virkkoi Helvi:

— Nyt minä ymmärrän miksi täällä viihdyt kaukana Lapin raukoilla rajoilla . . . nyt tiedän sen voiman, joka sinut on lumoihinsa saanut . . . Voi, sinä elät rikasta ja suurta elämää, jota ei kukaan vaihtaisi pois . . .

Täällä lientyy suurikin tuska, mustinkin murhe valkenee ja täällä voi rakastaa sielun pohjasta asti, ammentaa lemмен juomaa siitä lähteestä, jonka Luoja ihmis sydämeen asetti . . .; Mutta joka kuivuu muualla niin, että kivet sen pohjalta paisuvat . . .

Martti loi Helviin lämpöisen katseen.

— Sinä sen ymmärrät . . . ei kukaan muu ole sitä ymmärtänyt . . .

Ja hän tarttui Helvin käteen ja kuljetti istumaan nuotion viereen, johon Petteri jo oli työntänyt ison, jalkaniekka kahvipannun.

— — —
Henkäyksissään ja läähättäen saapuivat toiset, Uuno edellä. Muutamat nai-

sista valittivat matkaa pitkäksi ja vaivaloiseksi, toiset olivat niin väsyneitä, ettei ollut muuta neuvona kuin asettua hängelle pitkäkseen. Opettaja, joka oli hinterä, keuhkotautinen mies, oli aivan lopussa.

Kaikilla oli valittamista; ja tuntui kuin Uno maisteria olisivat syyttäneet.

— Pitää jättää kulttuuri kujalle sen, joka tänne kiikkuu, — arveli Uno vaan ja teki pilkkaa toisten väsymisestä.

Martti ja Helvi olivat iloisella tuulella.

— Martista ei ole lukua . . . vaikka kulki kymmeneen kertaan tämän matkan yhtenä aamuna, mutta kuinka Helvi jaksoi, hän joka ei ole tottunut kävelemään kuin ristinvälin kaupungilla, — tuumaili Uno.

— Oo, minä olisin kävellyt vielä toisen verran, — sanoi Helvi. — Luuletko etten ennen ole kiikkunut vaarojen lakiin . . . Kolillekin . . .

Helvi istui onnellisena, lämpimänä, kauniina ja terveenä nuotion vierelle. Ihana, lämmin laine loiski hänen rinnassaan ja suloinen rauha sydämessään. Nouseva

aurinko kultaili hänen vereviää kasvojaan ja mustia hiuksiaan, jotka somina kiharoina pörröttivät valkoisen lakin alta.

— Mutta jopa sinä olet kaunis tänä aamuna! — pisti Uuno hänelle.

— Mene nyt ja anna minun tässä rauhassa nauttia näköalasta. —

— — —

Kun oli kahvit juotu ja hetkinen levähdetty, oli määrä lähteä alemmaksi louhikkoon katselemaan luonnon muodostamia rotkoja ja kalliohalkemia. Niistä tiesi Martti paljon kertoa, niissä oli ollut karhun ja ahman pesiä ja erään rotkon laidassa oli karhu kerran miehen tappanut.

Aurinko oli noussut korkealle ja päivä jo paistoi äsken vielä varjossa olleille vaarojen kupeille. Koko laaja, rannaton kiveä näytti kuin suurelta valkoiselta mereltä, jossa siellä täällä kohosi puistoinen saajo ja kuusikkokorpi.

— Eikö tämä ole ihanaa! — huusi Uuno.
— Katsokaa te eteläiset tätä meidän Pohjolamme suuruutta!

Martti kulki edellä ja selitti. Hänelle oli koko tämä tunturi tuttua.

Eräässä paikassa oli sylvä leveä onkalo jonka toisesta päästä lähti pimeä käytävä suoraan vuoren sisään. Mutta hangen pinna onkalon pohjalle oli vaikea päästä ja vielä hankalampi takaisin tulla.

— Tätä sanotaan Pirunkirnuksi, — selitti Martti.

Naisten teki mieli nähdä käytävää, jonka pimeä suu ammotti onkalon perällä.

Muutammat herroista yrittivät hypätä onkaloon, mutta eivät uskaltaneet.

— Millä hemmetillä pääsee takaisin! — epäili opettaja.

— Oja . . . kyllä sieltä takaisin pääsee, sanoi Martti ja hyppäsi keveästi alas onkaloon. Hänen päänsä oli nyt toisten jalkain kohdalla.

Uuno seurasi perässä.

He neuvoivat naisia asettumaan istuvaan asentoon, jalat riippumaan onkaloon päin. Siitä auttoivat Martti ja Uuno heidät alas onkalon pohjalle.

Helvi ja postineiti uskalsivat.

— Tule pois vaan! — sanoi Martti Helville. Helvi vilkasi Martin silmiin. Rohkeasti astui hän onkalon laitaan ja kun Martti kurotti kättään sai hän Helvin kädestä kiinni.

— Astu olkapäälleni, — kehoitti Martti. Minä nostan sinut sitten tänne alas. — Tällä tavoin on kaikkein mukavin.

Helvi astui Martin olkapäälle toisella jalalla ja antoi toisen laskeutua Martin vasemman käden kyynärpäähän mutkaan...

Silloin Martti löysäsi Helvin käden irti, tarttui nopeasti molemmin käsin Helviin ja sekunnin ajan ehti Helvi olla Martin rintaa vasten. Mutta hän tunsu Martin lujan käden puserruksen ja kuuli kuinka Martin sydän löi rajusti. Hän oli kuin pyörryksissä kun Martti asetti hänet onkalon lattialle.

— Tulkaa pois vaan! kehoitti Martti.

Mutta toiset eivät uskaltaneet. Uno oli saanut postineidin vaivoin onkaloon, mutta toiset naiset estelivät.

— Tässä luolassa oli kerran ahman pesä. Kivi-Ollin kanssa sen hajoitimme. Emän ammuimme ja kolme penttua, — muisteli Martti.

— Onko tätä käytävää pitkälti vuoreen? kysyi Helvi.

— Ei tämä niin pitkä ole, — vakuutti Martti.

Martti ja Uno kävivät pimeään käytävään, mutta naiset jäivät sen suulle.

— Pirunkirnu . . . no se tämä onkin, — arveli postineiti.

— Kauhean kaamean näköinen! sanoi Helvi.

He kuulivat Martin ja Unon äänen kuin syvältä maan alta.

— Tulkaa pois! huusi hän.

Hetken perästä palasivat Martti ja Uno.

— Miltä siellä näytti? kysyi postineiti.

— Olipa se! — virkkoi vastaukseksi Uno.

Martti tiesi onkalon seinässä polvekkeen, josta hän alkoi kaivaa lunta pois.

Hän pääsi polvekkeeseen seisomaan ja käski Helvin ojentaa kätensä. Silloin nosti hän Helvin kuin vauvan vierelleen, josta toiset, onkalonlaidalla seisoen, kiskoivat hänet pois. Polvekkeessa seisossa piti Martti koko ajan kättään Helvin ympärillä niin että tämä oli aivan hänen viereensä puserrettuna.

Martti ehti Helvin korvaan kuiskata:

— Unimaailmani morsian!

Säteilevin silmin nousi Helvi onkalosta.

Postineiti oli kömpelömpi, mutta kun Martti sai kädestä kerran kiinni, niin nousi neitikin Martin viereen polvekkeeseen ja siitä toisten avulla ylös.

Martti kiskoi nyt Uunon viereensä ja toiset vuorostaan Uunon ylös.

Martti seisoi nyt yksin polvekkeessa ja kummallisella hypyllä oli hän kenenkään auttamatta toisten vieressä.

He kävivät taas nuotiolle ja alkoivat syödä mukaan otettua aamiaista.

— — —

Oli jo kohonnut aurinko korkealle en-

nenkuin lähdettiin kotia päin. Mutta vaikka päivä tuntui tulevan lämpimäksi kesti hanki vallan hyvin. Martin esityksestä palattiin takaisin pohjoispuolelta tunturia, niin että ensikertalaiset näkivät toisenkin puolen vuoresta. He hajaantuivat eri joukkoihin, niin että Helvi ja Martti joutuivat kahden. Jyrkissä rinteissä sai Martti auttaa Helviä nostaen hänet pitkän matkaa kättensä varassa.

— Nyt minä vasta olen morsian... nyt minä vasta tunnen eläväni, — kuis-kaili Helvi Martin korvaan.

Aivan tunturin juurella kohtasivat he Kivi-Ollin, joka pyssy hartioilla hiihteli pohjoisesta päin.

— Hyvin käy — kertoili hän, kun kaikki retkeilijät olivat hänen ympärilleen kokoontuneet. — Hyvin käy, kun huomen aamulla forstmestarin kanssa lähdemme... Jo tulee viidestoista poronkallo forstmestarin ullakkoon...

Ja hän iski silmää Martille.

Melkein kaikki naisista alkoivat pelätä, että kontio ehkä oli hyvinkin likellä. Helvi

ei pelännyt, Martin seurassa hän ei pelännyt mitään.

Ja täynnä aamuvirkkua tunnelmaa lähitivät kaikin kotikylän harjua kohden, Petteri Luppanalla edellä ajaa hölkötellen.

7.

Hankien aika oli ohi.

Helvi näki lumien sulavan kuin taikavoimalla ja kevään katoavan, kesän saapuvan.

Kuinka kaikki kävi nopeaan täällä valoisassa Pohjolassa! Yöt olivat kaikki loppuneet. Oli vaan valoa, paisuvia, tulvillaan olevia virtoja, heinäviä saaria, lintujen laulua ja iloa ja riemua koko Pohjola täynnä. Ihanat, laululliset ja surumielisen tyynet olivat illat ja aamut kirkkaat ja kullalta kimaltelevat. Harmailta paistoivat suurten vaarojen puuttomat laet, mutta niiden rinteitä peittivät vihannoivat lehdot.

Laulua, iloa ja riemua oli Helvinkin mieli täynnä, paisuvana onnesta ja lemmeistä sykki hänen sydämensä ja hän eli

kuin satujen maailmassa. Kun hän muisti ja mieleensä palautti kaikki ne hauskat hetket, joina hän, unhoittaen kaiken entisen tuskansa, oli ammentanut ilon ja riemun tunteita väsyneeseen sydämeensä, tuntui hänestä, että hänen onnensa oli ollut niin runsas ja niin suuri, ettei hän vielä sitä osannut oikein ymmärtää. Nyt oli hän vasta elänyt nuoruutensa lemmen lUMOISSA, nyt vasta rakastanut niin kuin sissin sielu oli ikävöinyt. Kuinka köyhää olisikaan ollut hänen elämänsä, jos ei tänne Pohjolaan arvannut tulla . . . Mutta tänne tuli kuin kutsu, pois ikävästä kaupungista ilon ja lemmen valoisille laiturille . . .

Hän oli nyt niin iloinen ja onnellinen, niin voimistunut ja terve, että hän nyt jaksaisi taas kärsiä, kun tiesi että täällä oli hän, jota rakasti ja jonka rakkaus oli hänelle nyt niin suuri, etteivät mitkään kärsimiset sitä voisi himmentää.

Sillä siitä, että hän rakasti Marttia ja omaa miestänsä halveksi, ei häntä tunto soimanut. Hän ei ollut koskaan Selimiä rakastanutkaan eikä tämä ollut koskaan

yrittänytkään hänen rakkauttaan voittoa. Velvollisuutensa hän täytti, mutta rakastaa hän ei voinut . . .

Heidän rakkautensa, hänen ja Martin, oli kuin päiväpaisteinen sunnuntai, täynnä riemua, valoa ja puhtautta . . . ei käden lyöntiä . . . ei ainoakaan katsetta rikolista . . .

Eikö semmoista miestä saisi rakastaa, vaikka verisiteet toiseen sitoivat?

Rattostunturiretken jälkeen olivat he usein tavanneet toisensa. Olivat vetten auettua soudelleet joella ja Martti oli esitellyt kalastusmatkaa kauvas sydänmaan järven rannalle. Kahden kesken ollen oli heidän onnensa suurin. Kummankin entisyys unehtui ja he elivät vaan omasta lemmostään. Hiljainen, kirkastettu rauha oli painunut Martin sydämeen ja hänen surumielisiin silmiinsä oli ilmaantunut kuin ilo joka näytti tulevan kaukaa ja päälyvän puhdistetun surun läpi.

Joinakuina hetkinä joutui Helvi miettimään tulevia päiviään siellä ikävän ikävässä kaupungissa vielä ikävämmän mie-

hen kanssa. Silloin vavahti hänen sydämensä ja hän tunsu orjan ikeen hartioillaan . . .

Ja hän tapasi itsensä jolloinkin mieltimästä kamalaa rikosta, jonka kautta tie kulkisi vapauteen ja — Martin luo.

Mutta silloin ei hän enään olisikaan Martin keväinen hengetär, ei hänen uni maailmansa morsian . . . Martti ei hänestä tahtoisu tietää . . . Sillä Martti rakasti hänessä kuolleen Esterinsä kuvaa.

— — —

Eräänä aamuna tapasi ruustinna Helvin itkemässä.

Vuoden valoisin aika oli käsissä, Juhannus jo ovella. Ihmeellinen, pehmeä valo välkkyi virran vesillä ja nuorilla nurmikoilla.

Luonnossa olivat suuret häät.

Ruustinna istuutui Helvin viereen. Hän oli kyllä huomannut Helvin muutoksen ja aavisti tämän ajatukset.

— Minä olisin tänne jäänyt ijäkseni, — nyyhki Helvi. — Olisin tänne kuollakin tahtonut. — Minua ei enään mikään

pidätä elämään, kun lapseni nukkuu nurmen alla . . .

— Velvollisuutesi miestäsi kohtaan vaatii sinua elämään.

Ruustinnan ääni oli lempeä. Hän ymmärsi Helviä.

Helvi itki yhä katkerammin.

— Onko mieheltäsi tullut mitään ikäviä tietoja? kysyi ruustinna.

— Hän on sairaana ja kutsuu minua!
— ja minun täytyy lähteä . . . nyt juuri heti . . .

Ruustinna otti hänen molemmat kätensä omiinsa.

— Olisi kai unelmasi kerran kuitenkin loppunut . . . ethän voi olla kahden miehen oma . . . Hyvä Helvi! Tuntosi on vapaa, ethän ole mitään rikkonut . . . Jumala antaa anteeksi rakkautesi . . .

Helvi hypähti seisomaan, hänen silmänsä säihkyivät ja poskensa punoittivat.

— Mutta minä rakastan Marttia aina ja ijäti . . . olen vieras miehelleni . . .

Ruustinna ei puhunut mitään, vaan poistui hiljaa huoneesta, Helvin itkiessä.

— — —

Tyynenä, loistavana iltana riensi Helvi kiivaasti kävellen Virkavaaraan nousevaa polkua pitkin. Hänen silmänsä olivat itkeentyneet ja kasvot kalpeat. Hän oli jo matkalla miehensä luo. Valoisa Pohjola täytyi jättää juuri silloin, kuin se houkuttavimmallansa oli.

Läpi mäntyisen metsän, suurimpia kiviä kierrellen, johti polku Virkavaaraan, jonka vaaleansininen rakennus hauskaasti vilahdelti mäntyjen runkojen välitse. Jo näkyi puutarhan valkoinen pystyaita ja nuoressa lehdessä olevat koivut sen sisäpuolelta.

Saatuaan miehensä kirjeen, jossa tämä kertoi olevansa sairas ja tahtovansa saada Helvin luokseen, oli hän unelmastaan herännyt. Siinä oli ollut kirjeessä kohtia, jotka herättivät Helvin todellisuuteen ja ikäänkuin pasuunalla puhalsivat hänen tuntosensa kielet soimaan. Mies kertoi ikävästään ja siitä, ettei hän ollut kyllin hyvä puoliso Helville. Paljon olisi hänellä sanomista ja anteeksi anomista. Ja kuitenkin oli hän aina Helviä rakastanut, vaikka

tiesikin, ettei Helvin sydän ollut hänen . . .
Kärsinyt oli hänkin . . .

Helvi kiirehti kulkuaan, hänen täytyi joutua, sillä hevonen vartoi jo tiellä Virkavaaran kohdalla.

Martti puuhaili puutarhassaan ja kun Helvi nousi viimeisen kummun päälle, josta maa oli tasaista pihaan asti, huomasi hän Helvin tulon ja riensi vastaan.

Hän oli ikäänkuin laihtunut sitten kevähthankien ja silmät kuin syvemmälle vajonneet.

Helvi kertoi katkonaisin sanoin miehensä kirjeestä ja ainoastaan vaivoin pidätti itkuansa. Martti seisoi hänen vieressään kalvokkaana ja kuunteli.

Sitten oikaisi hän vartalonsa suoraksi, puna kohosi poskille ja silmät loistivat.

— Kallis ystäväni, — sanoi hän, tarttui Helvin käteen ja talutti sisälle. — Mene, miehesi tarvitsee sinua . . .

Helvi kulki ääneti hänen vierellään ja he kävivät Martin huoneeseen.

— Minulla on yksi muisto sinulle annettavana. Lue se joskus, kun minua

muistat . . . Silloin sinä näet, että se mies, joka sinua rakastaa — rakastaa niin, että hän uhraa sekä sinut että itsensä — vain sen vuoksi etteivät nuoruuden unelmat himmenisi . . .

Ja Martti ojensi Helville pienen muistikirjansa.

Helvi kätki sen povelleen.

— Ne ovat tämän keväällisiä muistojani, — virkahti Martti sitten, melkein vavisten.

Kummankin mieli oli niin täysi, etteivät kyenneet puhumaan.

Silloin valtasi Helvin pistävä tuska. Hän tarttui Marttia molemmin käsin kiinni, painoi lujasti päänsä Martin rintaa vasten ja puhui:

— Ystäväni, lapsuuteni ja unelmieni sulho . . . sanoit minua kerran toisen omaksi . . . Kuule! minä sanon, etten ole kenenkään muiden oma kuin sinun, sinun unelmieni sankarin, sinun hyvän ja hellän, yksin sinun omasi, aina ja ijäti . . . Jos kerran pääsen vapauteeni, tulen luoksesi ja olen sinun . . . Ja vaikket voi-

kaan sulkea syliisi minun ruumistani, on sieluni sinun ja vaikken minä voi silitellä hiuksiasi, olen sinun . . . aina ja ijäti . . .

Martin tapasi villi riemu vielä kerran, ja hän taivutti Helvin päätä taaksepäin ja painoi suudelman hänen valkoiselle otsalleen.

— — —

Martti seisoi pihansa kujalla ja näki Helvin poistuvan. Kun kärryt olivat kadonneet tien mutkan taakse ja viimeinen vilahdus Helvistä lakannut näkymästä, tunsu hän kylmää, jäistä viimaa rinnassaan ja heräsi kuin pitkästä unesta . . .

Hän ymmärsi nyt aivan selvään, että Helvi sittenkin oli toisen oma . . . toisen oma johon hänellä ei ollut mitään oikeutta . . . hän ymmärsi, että hänen kevätunelmansa oli loppunut — ainiaaksi.

Väinö Katajan kirjoja:

IRJA, kuvaus 1: 50

KULMUJA I, kertomuksia 1: 60

KULMUJA II, kertomuksia . . . . . 2:—

VARAVALLESMANNINA, kertomuks. 1: 50

TUSKAA, kuvaus 1: 25

MAALAISKUVIA, kertomuksia . . . 2:—

MAALAISKUVIA II, kertomuksia . . 2:—

MAALAISIA NEUVOMASSA, näyt. 1: 50

ELÄMÄN LOPPUESSA, romaani . . 2: 50

UUTEEN ELÄMÄÄN, idylli 1: 50

LAIN VARJOLLA, romaani 2: 75

Hinta 1: 50

Suom. maunok. 1.

Kataja

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1168

x

